

*Ära peeglit põhja,
kui lõust viltu.*

VANASÕNA

*...mul on sihuke imelik lugu: tee peal sai kogu raha otsa.
Ega teil ei ole laenata üks nelisada rubla?*

NIKOLAI GOGOL

REVIDENT

KOMÖÖDIA
VIIES
VAATUSES

*Vene keelest tõlkinud
Toomas Kall*

RIIGIKONTROLL
TALLINN
2003

Tõlgitud väljaandest:

Полное собрание сочинений Н. В. Гоголя.
Том VI. Ревизоръ.
Библиотека “Иллюстрированной Российской”.
Парижъ, 1934

Vanalinna studioole, 1987

Illustratsioonid väljaannetest:

Н. В. Гоголь. Ревизор.
Государственное издательство
“Детская Литература”.
Москва–Ленинград, 1952

Autor A. Konstantinovski

Сочинения Н. В. Гоголя.
3-е издание Ф. Павленкова.
С.-Петербургъ, 1911

Tumm stseen lk 94–95, autor N. Gogol

Kaanejoonistus:

Vsevolod Meierholdi dekoratsioonikavand
“Revidendi” lavastusele 1926. aastal.
Academia, Leningrad, 1927

Kujundanud Jaan Klõšeiko
Toimetanud Kalev Lattik ja Piret Malv

ISBN 9949-10-344-4

Tõlge eesti keelde © Toomas Kall, 1987

Kujundus © Jaan Klõšeiko, 2003

OÜ Print Best Trükikoda

TEGELASED:

ANTON ANTONOVITŠ SKVOZNIK-DMUHHANOVSKI,
linnapealik

ANNA ANDREJEVNA, tema naine

LUKA LUKITŠ HLOPOV, koolirevident

TEMA NAINE

AMMOS FJODOROVITŠ LJAPKIN-TJAPKIN, kohtunik

ARTEMI FILIPPOVITŠ ZEMLJANIKA, hoolekandeasutuste kuraator

IVAN KUZMITŠ ŠPEKIN, postkontori ülem

PJOTR IVANOVITŠ DOBTŠINSKI,

PJOTR IVANOVITŠ BOBTŠINSKI, linnas elavad mõisnikud

IVAN ALEKSANDROVITŠ HLESTAKOV, Peterburi ametnik

OSSIP, tema teener

CHRISTIAN IVANOVITŠ HÜBNER, maakonnaarst

FJODOR ANDREJEVITŠ LJULJUKOV,

IVAN LAZAREVITŠ RASTAKOVSKI,

STEPAN IVANOVITŠ KOROBKIN, eruametnikud,
linnas lugudeetud isikud

STEPAN ILJITŠ UHHOVERTOV, jaoskonnapravistav

SVISTUNOV,

PUGOVITSÖN,

DERŽIMORDA, politseiniikud

ABDULIN, kaupmees

FEVRONJA PETROVNA POŠLJOPKINA, lakksepa naine

ALLOHVITSERI NAINE

MIŠKA, linnapealiku teener

VÕÕRASTEMAJATEENER

Mõlemast soost külalised, kaupmehed, linnakodanikud, abipalujad

KARAKTERID JA KOSTÜÜMID

Märkusi näitlejatele

Linnapealik on teenistuses juba vanaks jäänud ning omamoodi üpris tark mees. Altkäemaksuvõtja küll, ent käitub väga väärikalt.

Kaunis asjalik, mõnevõrra isegi resonöör. Ei räägi valjusti ega vaikselt, ei vähe ega palju. Iga tema sõna on tähtis. Tema näojooned on rohmakad ja karmid nagu kõgil, kes on alustanud ränka teenistust kõige alamatest auastmetest. Üleminek hirmult rõõmule, alandusest ülbusele on kaunis järsk nagu tahumatu hingelaadiga inimesel ikka. Tal on seljas harjunud kombe kohaselt tressidega munder ning jalas kannustega ratsasaapad. Ta juuksed on pöetud, hallisegused.

Tema naine ANNA ANDREJEVNA on provintsikekutis, veel mitte kuigi eakas, kasvatuse saanud poolenisti romaanidest ja salmikutest, poolenisti oma aidas ja teenijatekambris askeldades. Väga uudishimulik ning parajal juhul ilmutab auahnust. Vahel võtab mehe üle võimust ainult sellepärast, et too ei leia parajat vastust. Kuid see võim küünib üksnes tühja-tähjani ning avaldub noomimise ja pilkena. Näidendi kestel vahetab ta neli korda kleite.

HLESTAKOV on umbes kahekümne kolme aastane noormees, peenikene, kõhnakene. Natuke rumalavõitu ja, nagu öeldakse, tuulepea. Üks neid inimesi, keda kantseleides kõlgasteks kutsutakse.

Räägib ja talitab, ilma et natukeneagi järele mõtleks. Ta ei ole võimeline mõnele mõtttele kestvat tähelepanu pühendama. Tema kõne on katkendlik ning sõnad ta suust lendavad täiesti ootamatult. Mida suuremat puhtsüdamlikkust ja lihtsameelsust selle osa täitja üles näitab, seda rohkem ta võidab. Moe järgi riides.

OSSIP on teener nagu elatanud teenrid ikka. Räägib tõsiselt. Vaatab natuke maha, on targutaja ning armastab oma isandale moraali lugeda. Tema hääl on peaaegu alati ühetasane, iseendaga rääkides võtab see valju, järsu ja koguni mõnevõrra rämeda tooni.

Ta on oma isandast targem ning seetõttu kiirema taibuga, kuid ei armasta palju rääkida, on vaikne kelm. Tal on seljas hall või sinine kantud saterkuub.

BOBTŠINSKI ja DOBTŠINSKI on mõlemad masajad jupatsid, väga uudishimulikud, äärmiselt teineteise sarnased. Mõlemal on väike vatsake. Mõlemad räägivad kiirkõnes ning aitavad žestide ja kätega üliagarasti kaasa. Dobtšinski on Bobtšinskist natuke pikem ja tõsiseem, kuid Bobtšinski on Dobtšinskist sundimatum ja elavam.

Kohtunik LJAPKIN-TJAPKIN on mees, kes on lugenud läbi viis või kuus raamatut ning on seetõttu veidi vabameelne. Armastab kangi oletusi teha ning annab sellepärast igale oma sõnale kaalu. Tema osa täitja peab säilitama pidevalt tähtsa ilme. Räägib bassihäälel, pikalt venitades, kähinal ja äginal nagu vana seinakell, mis enne susiseb ja siis alles lõöb.

Hoolekandeasutuste kuraator ZEMLJANIKA on väga paks, paindumatu ja kohmakas mees, ent kõige selle juures pugeja ja kelm. Väga teenistusvalmis sahmerdis.

POSTKONTORI ÜLEM on naivsuseni lihtsameelne inimene.

Ülejää nud rollid ei nõua erilist selgitust. Nende originaalid on peaegu alati silmade ees.

Näitlejad peavad iseäranis pöörama tähelepanu viimasele stseenile. Viimasena öeldud sõna peab mõjuma nagu elektrilöök kõigile korraga, äkitselt. Kogu grupp peab muutma asendit ühe silmapilgu jooksul. Imestushüüd peab vallanduma kõigil naistel korraga, nagu ühest suust. Kui jäätta need märkused täitmata, võib minna kaotsi kogu efekt.

ESIMENE VAATUS

Tuba linnapealiku majas.

I ETTEASTE

Linnapealik, hoolekandeasutuste kuraator, koolirevident, kohtunik, jaoskonnaprיסטav, arst, kaks politseinikku.

LINNAPEALIK: Ma kutsusin teid, härrad, et teha teile teatavaks üli-ebameeldiv uudis. Meile tuleb revident.

AMMOS FJODOROVITŠ: Kuidas revident?

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Kuidas revident?

LINNAPEALIK: Peterburi revident, inkognito. Ja salajaste juht-nööridega.

AMMOS FJODOROVITŠ: Säh sulle lops!

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Kas meil veel vähe muret oli!

LUKA LUKITŠ: Issand jumal! Ja veel salajaste juhtnööridega!

LINNAPEALIK: Ma oleks nagu ette aimanud: ma nägin täna öö läbi unes mingit kahte isevärki rotti. Sihukesi ma pole tõesti enne näinud: mustad, üleelusuurused!

Tulid, nuusutasid korra – ja läksid minema. Nüüd ma loen teile ühe kirja, mille ma sain Andrei Ivanovitš Tšmõhhovilt, keda teie, Artemi Filippovitš, tunnete. Tema kirjutab nii: „Armas sõber, semu ja heategija...“ (pomiseb poolkuulda-valt, laseb silmad ruttu üle) „.... sulle teatama“. Aa, siin! „Tõttan muuseas sulle teatama, et on saabunud ametnik ettekirjutusega vaadata üle terve kubermang ja eriti meie

maakond (*tõstab tähendusrikkalt sõrme*). Kuulsin seda kõige usaldusväärsemate inimeste käest, kuigi tema esineb eraisikuna. Kui võrd ma tean, et sinul nagu igal teiselgi on omad patukessed hinge peal, sest sa oled mõistlik mees ega lase naljalt mööda seda, mis ise pihku jookseb...“ (*jääb pidama*), noh, siin on kõik omad inimesed... „... siis soovitan sul olla ettevaatlik, sest ta võib olla platsis iga kell, kui ta juba ei olegi ja ei ela kuskil inkognito... Eile ma...“ Noh, siin tulevad juba perekonnaasjad: „... õde Anna Kirillovna tuli oma mehega meile. Ivan Kirillovitš on väga paksuks läinud ja mängib ikka viulit...“ Ja nii edasi ja nii edasi. Nii et asjalugu on sihuke.

AMMOS FJODOROVITŠ: Jaa, asjalugu on... imelik, lihtsalt imelik. Selle taga peab midagi olema.

LUKA LUKITŠ (*linnapealikule*): Miks siis ometi? Misjaoks? Miks tuleb meile revident?

LINNAPEALIK: Miks? Sihuke on kord juba saatus! (*Ohkab.*) Siiamaani, jumal tänatud, noolisid teisi linnu. Nüüd on järg meie käes.

AMMOS FJODOROVITŠ (*linnapealikule*): Ma arvan, et siin on peenike ja rohkem poliitiline põhjus. See tähendab seda, et Vene- maa... jah... tahab hakata sõdima, ja eks siis ministeerium saatiski ametniku, et saaks teada, kas ei ole kuskil reetmist.

LINNAPEALIK: Nää, kuhu tema põrutas! Ise veel tark inimene. Maakonnalinnas reetmine! On see siis piiri- linn või? Siit lase või kolm aastat ratsahobu- sega, ei tule sul ühtki teist riiki vastu.

AMMOS
FJODOROVITŠ:
Ei, ma ütlen teile, ärge te... Te ärge... Ülemustel on peenikesed plaanid: olgu nad kui kaugel tahes, nemad panevad kõik kõrva taha.

LINNAPEALIK: Panevad või ei pane, igatahes mina, mu härrad, olen teid hoiatanud. Vaadake ette! Omal alal ma mõningad korraldused juba andsin, soovitan teile sedasama. Eriti teile, Artemi Filippovitš. Kahtlemata tahab läbisõitev ametnik näha kõigepealt teile alluvaid heategevaid asutusi – sellepärast tehke nii, et kõik oleks kombes. Et öömütsid oleks puhtad ja haiged ei näeks välja nagu sepad, nagu nad seal tavaliselt kõnnivad.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Noh, see on väike asi. Puhtad öömütsid võib vist tõesti panna.

LINNAPEALIK: Jaa, ja iga voodi kohale kirjutada ladina või mõnes muus keeles... see on juba teie ala, Christian Ivanovitš – kõik haigused, kes millal haigeks jäi, mis nädala- ja kuupäeval... Ei ole hea, et teil haiged nii kanget tubakat tõmbavad, et iga kord aevasta, kui tuled. Ja parem oleks, kui neid oleks vähem: kohe panevad kehva põetamise või arsti saamatuse süüks.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Oo! Arstimiseks on meil Christian Ivanovitšiga omad abinõud: mida loodusele ligemal, seda parem. Kalleid rohtusid me ei tarvita. Inimene on lihtne: kui sureb, sureb niigi; saab terveks, saab niigi. Ja pealegi oleks Christian Ivanovitšil tülikas nendega rääkida – ta ei oska sõnagi vene keelt.

*Christian Ivanovitš teeb häält, mis on osalt „i“
ja natuke „e“ moodi.*

LINNAPEALIK (Ammos Fjodorovitšile): Teil ma soovitaksin pöörata tähelepanu kohtukojale. Seal eesruumis, kuhu muidu tulevad jutulesoovijad, on kohtuteenrid hakanud hanesid pidama, väiksed tibud muudkui sibavad jalus. Koduse majapidamise soetamine on muidugi igapidi kiiduväärt samm, ja miks ei peaks kohtuteener seda tegema? Ainult et, teate, niisuguses kohas ikka ei kõlba... Ma pidin seda juba varem ütlema, aga läks jälle meekest ära.

AMMOS FJODOROVITŠ: Tänapäev ma kupatan nad kõik kööki. Tahate, tulge lõunale.

LINNAPEALIK: Peale selle on paha, et teil kuivatatakse otse kohturuumi kõiksugu rämpsu, ja lausa aktikapi kohal ripub teil koerapiits. Ma tean, teile meeldib jahil käia, aga parem oleks, kui te selle vahepeal ära koristaks. Kui revident on läinud, eks siis võite jälle tagasi panna. Siis see teie kaasistuja... Ta on muidugi asjatundja inimene, aga temal on nii väinge hais küljes, nagu tuleks ta otse viinavabrikust – see ka ei ole hea. Ma tahtsin teile seda ammugi öelda, aga ma

ei mäleta, mis mul vahel tuli. Selle vastu saab rohtu, kui see on tal tõesti, nagu ta räägib, kaasasündinud lõhn. Talle võib soovitada sibulat või küüslauku, või midagi muud. Sel puhul võib igašugu medikamentidega aidata Christian Ivanovitš.

Christian Ivanovitš teeb sedasama häält.

AMMOS FJODOROVITŠ: Ei, sellest enam lahti ei saa: ta ütleb, et amm oli talle lapsest peast viga teinud, ja seetsaadik on tal kerge viinalõhn küljes.

LINNAPEALIK: Ma niisama, suusoojaks. Mis aga puutub sisemistesse korraldustesse ja sellesse, mida Andrei Ivanovitš oma kirjas patukesteks nimetab, siis ma ei oska midagi öelda. Ja olekski imelik rääkida. Ei ole ju inimest, kellel mõnda pattu hinge peal ei oleks. See on juba jumalast niiviisi seatud, ja ilmaaegu vaidlevad voltäärlased sellele vastu.

AMMOS FJODOROVITŠ: Mida te öieti patuks peate? Patul ja patul on ju vahe. Mina ütlen kõigile avalikult, et ma võtan altkäemaksu, aga mida ma võtan? Hurdakutsikaid. See on hoopis teine asi.

LINNAPEALIK: Noh, kutsikaid või midagi muud, üks altkäemaks on kõik.

AMMOS FJODOROVITŠ: Ei ole midagi. Aga jah, ütleme, kui mõne kasukas maksab viissada rubbla, ja abikaasale õlarätt...

LINNAPEALIK: Ja mis see aitab, kui te võtate altkäemaksuks hurda kutsikaid? See-eest ei usu te jumalat. Te ei käi kunagi kirikus, aga mina olen vähemalt usus kindel ja käin iga pühapäev kirikus. Aga teie... Oi, ma tunnen teid! Kui teie räägите maailma loomisest, ihukarvad tõusevad püsti.

AMMOS FJODOROVITŠ: Aga ma olen ise nii kaugele jõudnud, omaenese mõistusega.

LINNAPEALIK: Noh, teinekord on palju mõistust hullem, kui et seda üldse ei ole. Ma muide niisama korraks mainisin seda kohtumaja. Ausalt öelda, vaevalt sinna keegi oma nina üldse pistab: see on juba kord sihuke kadestusvärne paik, jumal ise kaitseb seda. Aga teie, Luka Lukitš, kui koolirevident, peate iseäranis õpetajate eest hoolt kandma. Nad on muidugi haritud mehed ja kõiksugu kollegiumides kasvatust saanud, aga neil tuleb ette väga veidrat käitumist, mis käib loomulikult õpetajaameti juurde. Üks neist, näiteks see, kes on paksu näoga... nimi ei tule meelete, see läheb kateedrile ja ei saa

muidu, kui teeb grimassi. Vaat niimoodi (*teeb grimassi*). Ja hakkab siis käega kaelasideme alt oma habet siluma. Muidugi, kui ta teeb õpilaselle sihukest lõusta, siis see pole veel midagi, see võib-olla peabki niiviisi olema, selle üle ma ei oska otsustada, aga te mõelge ise, kui ta teeb niiviisi võõra ees – sellest võib tulla suur pahandus: revidendihärra või kes tahes võib arvata, et see käis tema pihta. Sellest võib kurat teab mis välja tulla.

LUKA LUKITŠ: Mis ma temaga siis teen? Ma olen talle mitu korda öelnud. Alles ükspäev, kui meie mõisnike peamees tahtis klassi minna, väänas endale sihukese lõusta ette, mida mina pole elu sees veel näinud. Eks tema tegi seda heast südamest, aga mina sain noomida: miks sisendatakse noorsoole vabameelseid mõtteid.

LINNAPEALIK: Sedasama pean ma tähendama ajalooõpetaja kohta.

Ta on õppinud mees – seda on näha, ja teadmisi on tal maa ja ilm, ainult ta seletab nii õhinal, et unustab enda ära. Ükskord ma kuulasin teda: no kuni ta assüürlastest ja babüloonlastest rääkis, ei olnud veel väga viga, aga nii kui Makedoonia Aleksandrini jõudis, ma ei oska öelda, mis temaga juhtus. Ma mõtlesin, et nüüd on tuli lahti. Jumala eest! Jooksis kateedrilt maha ja virutas tooli täiest jõust vastu põrandat. Makedoonia Aleksander on muidugi kangelane, aga peab siis kohe toole lõhkuma? Kroonu saab ju kahju.

LUKA LUKITŠ: Jaa, tema on äge vend. Ma olen talle ka mitu korda öelnud... Tema ütleb: „Nagu soovite... Teaduse heaks pole mul elust kahju.“

LINNAPEALIK: Jaa. Sihuke see saatuse sõnulseletamatu seadus kord juba on: tark mees on kas joodik, või siis väänab sul sihukese lõusta ette, et karju appi.

LUKA LUKITŠ: Hoidku jumal hariduse alal teenimast! Kõiki karda. Kõik segavad vahele, kõik tahavad näidata, et ka nemad on targad inimesed.

LINNAPEALIK: Sellest poleks midagi, aga see neetud inkognito! Kui pistab järsku pea sisse: „Ah siin te mul oletegi!“ Ja küsib: „Kes on siin kohtunik?“ – „Ljapkin-Tjapkin.“ – „Andke aga siia see Ljapkin-Tjapkin! Ja kes on hoolekandeasutuste kuraator?“ – „Zemljanika.“ – „Andke aga siia see Zemljanika!“ – Vaat mis on sandisti.

II ETTEASTE

Endised ja postkontori ülem.

POSTKONTORI ÜLEM: Rääkige, härrased, mis on, mis ametnik see tuleb?

LINNAPEALIK: Kas teie pole siis kuulnud?

POSTKONTORI ÜLEM: Pjotr Ivanovitš Dobtšinski käest kuulsin.
Ta oli just minu juures postkontoris.

LINNAPEALIK: Noh? Mis te sellest siis arvate?

POSTKONTORI ÜLEM: Mis ma ikka arvan? Türklasega läheb sõjaks.

AMMOS FJODOROVITŠ: Just minu mõte! Ma arvasin ise ka.

LINNAPEALIK: Ja mõlemad lasite mööda!

POSTKONTORI ÜLEM: Türklasega läheb sõjaks, tõsijutt. Seda see prantslane sudib.

LINNAPEALIK: Mis türklasega te sõdite? Meie saame vastu pükse, mitte türklane. See on juba teada: mul on kiri.

POSTKONTORI ÜLEM: Noh, kui nii, siis ei lähe türklasega sõjaks.

LINNAPEALIK: Noh, kuidas tunne on?

POSTKONTORI ÜLEM: Mis mul ikka. Kuidas teil?

LINNAPEALIK: Mis mul ikka. Lausa hirmu ei ole, aga nii, natukene... Kaupmehed ja pürjelid teevad meeble mõruks. Räägitakse, et ma olevat neile kalliks maksma läinud, aga jumala eest, ma ütlen, kui ma mõne käest võtsingi, siis töesti, ilma vähimagi vihata. Ma arvan isegi (*võtab tal käe alt kinni ja viib kõrvale*), ma arvan isegi, kas minu peale pole mitte kaevatud. Mis see revident muidu meile ot-sib? Kuulge, kas te ei saaks, meie ühistes huvides, iga kirja, mis teie postkontorisse tuleb, kas siis sisse või välja, teate, niiviisi natuke lahti teha ja lugeda, kas ei leidu seal mõnda salakaebust või niisama kirjavahetust. Kui ei ole, siis võib jälle kinni pitserida. Võib muide isegi niisama kirja kätte anda, lahtiselt.

POSTKONTORI ÜLEM: Ma tean, ma tean... Seda ärge mulle õpetage, seda ma teen mitte et ettevaatusest, vaid rohkem uudishimust: mulle meeldib hirmsasti teada saada, mis on maailmas uudist.

ESIMENE VAATUS

Ma ütlen teile, see on ülipõnev lektüür! Mõnda kirja loed kohe mõnuga. Sihukesi lugusid on kirjas, et... Ja kui õpetlik! Parem kui Moskovskije Vedomosti!

LINNAPEALIK: Mis siis ikka, öelge, ega te ei ole juhtunud lugema mingist Peterburi ametnikust?

POSTKONTORI ÜLEM: Ei, Peterburi ametnikust ei ole midagi, aga Kostroma ja Saraatovi omadest on palju juttu. Kahju küll, et teie kirju ei loe. Seal on ikka väga häid kohti. Hiljuti üks leitnant kirjutas oma sõbrale ja kirjeldas balli õige vallatult... Väga, väga hästi: „Armas sõber,“ kirjutas ta, „minu elu kulgeb õndsuse riigis: preilisid on palju, muusika mängib, lipujunkur lööb tantsu...“ Väga, väga tundeline kirjeldus. Ma jätsin selle meelega oma kätte. Tahate, ma loen ette?

LINNAPEALIK: Praegu on muudki teha. Nii et olge nii kena, kui satub näppu mõni kaebekiri või ettekanne, siis pidage ilma pikemata kinni.

POSTKONTORI ÜLEM: Suurima heameelega.

AMMOS FJODOROVITŠ: Vaadake ette, selle eest te veel millalgi saate.

POSTKONTORI ÜLEM: Oi jessas!

LINNAPEALIK: Pole viga, pole viga. Iseasi, kui te selle kuidagi avalikuks teeksite, aga see on ju perekonnasaladus.

AMMOS FJODOROVITŠ (*linnapealikule*): Jaa, täbar lugu! Mina, tööttöelda, mõtlesin sellepärast teie poolt läbi tulla, et teile ühe kutsikaga meelegehead teha. Selle isase lihane õde, keda te teate. Te olete ju kuulnud, et Tšeptovitš ja Varhovinski käivad kohut, ja kus minul on nüüd põli: ma jahin jäneseid nende mõlema maa peal.

LINNAPEALIK: Taevakene, mul pole teie jänestest praegu soojas ega külmas. Mul kummitab see neetud inkognito. Muudkui ootad, et uks läheb lahti ja – kõps...

III ETTEASTE

Endised, Bobtšinski ja Dobtšinski, mõlemad tulevad lõõtsutades.

BOBTŠINSKI: Erakordne juhtum!

DOBTŠINSKI: Ootamatu uudis!

KÕIK: Mis? Mis on?

DOBTŠINSKI: Ettenägematu lugu. Läksime võõrastemajja...

BOBTŠINSKI (*räägib vahel*): Läksime Pjotr Ivanovitšiga võõraste-majja...

DOBTŠINSKI (*räägib vahel*): Ei, lubage, Pjotr Ivanovitš, mina räägin.

BOBTŠINSKI: Ei, lubage parem mina... Lubage, lubage... Teil pole õiget stiiligi...

DOBTŠINSKI: Aga teil läheb sassi ja te ei mäleta kõike.

BOBTŠINSKI: Mäletan küll, jumala eest, ma mäletan. Ärge parem segage, las ma räägin. Ärge segage! Ölge, härrased, olge nii lahked, öelge, et Pjotr Ivanovitš ei segaks.

LINNAPEALIK: No rääkige juba, jumala pärast, mis on? Mul jääb praegu süda seisma. Istuge, härrased! Võtke toolid! Pjotr Ivanovitš, võtke see tool! (*Kõik võtavad mõlema Pjotr Ivanovitši ümber istet.*) Noh, mis siis on?

BOBTŠINSKI: Lubage, lubage, kõigest järgmööda. Nii kui mul oli olnud heameel teie juurest lahkuda pärast seda, kui te olite suvatse-nud saadud kirjast segadusse sattuda, jah – nii ma jooksin kohe. Ma palun, Pjotr Ivanovitš, ärge ometi segage. Küll mina juba tean kõik, kõik, kõik. Nii ma jooksingi Korobkini poole. Et ma aga Korobkinit kodunt kätte ei saanud, põikasin Rastakovski poolt läbi, et ma aga Rastakovskit kätte ei saanud, astusin Ivan Kuzmitši poole sisse, et teatada talle teie uudist, ning seal tulles ma kohtasin Pjotr Ivanovitši...

DOBTŠINSKI (*räägib vahel*): Pirukaputka juures.

BOBTŠINSKI: Pirukaputka juures. Ning kohanud Pjotr Ivanovitši, ma küsisin talt: „Kas te olete ka kuulnud uudist, mis Anton Antonovitš usaldusväärse kirjaga sai?“ Aga Pjotr Ivanovitš oli seda juba kuulnud

teie pereemanda Avdotja käest, kes oli saadetud – ma ei tea, mis asja pärast – Filipp Antonovitš Potšetšujevi juurde.

DOBTŠINSKI (*räägib vahel*): Konjakivinkut tooma.

BOBTŠINSKI (*tema käsi tõrjedes*): Konjakivinkut tooma. Eks me läksime siis Pjotr Ivanovitšiga Potšetšujevi juurde... Ärge nüüd, Pjotr Ivanovitš... samunegi, et... ärge segage palun, ärge segage!... Läksime Potšetšujevi juurde, aga tee peal ütles Pjotr Ivanovitš, et: „Lähme õige trahterist läbi. Köht on mul... hommikust saadik pole midagi sõönud, magu kisub krampi...“ Nojaa, Pjotr Ivanovitši magu. „Aga trahterisse,“ ütles, „toodi parajasti värsket lõhet, nii et teeme väikse suupiste.“ Vaevalt jõudsime võõrastemajja, kui järsku üks noormees...

DOBTŠINSKI (*räägib vahel*): Viisaka väljanägemisega, erariides...

BOBTŠINSKI: Viisaka väljanägemisega, erariides, kõnnib niiviisi mööda tuba, ja näos on sihuke arukus. Ilme... liigutused... ja siin (*keerutab sõrme otsaesisel*) on kõike palju, palju. Ma oleks nagu ette aimanud ja ütlesin Pjotr Ivanovitšile: „See ei ole siin niisama.“ Jaa. Eks Pjotr Ivanovitš andis juba sõrmega märku ja kutsus trahteripidaja, trahteripidaja Vlassi: temal sai naine kolme nädala eest maha, ja sihuke tragi poiss, et hakkab nagu isagi trahterit pidama. Pjotr Ivanovitš kutsus Vlassi ja küsis tasakesi, et: „Kes see noormees on?“ Vlass selle peale, et: „See on...“ – ärge segage, Pjotr Ivanovitš, palun ärge segage. Teist ei ole rääkijat, jumala eest, ei ole, te susistate. Ma tean, teil suus üks hammas laseb vilet... Ütles, et: „See noormees on ametnik, jaa, ja tuleb Peterburist, ja nimi on Ivan Aleksandrovitš Hlestakov, ja sõidab Saraatovi kubermangu, ja peab ennast ülimalt pentsikult üleval: elab siin juba teist nädalat, võõrastemajast väljas ei käi, kõik võtab võlgu ja ei taha kopikatki maksta!“ Nii kui ta mulle seda ütles, nii mul kohe plahvatas. „Ee!“ ütlesin ma Pjotr Ivanovitšile...

DOBTŠINSKI: Ei, Pjotr Ivanovitš, ikka mina ütlesin: „Ee.“

BOBTŠINSKI: Enne ütlesite teie ja siis ütlesin mina ka. „Ee!“ ütlesime meie Pjotr Ivanovitšiga. „Mis hea pärast ta siin kükitab, kui ta on teel Saraatovi kubermangu?“ Jaa! Tema see ametnik ongi.

LINNAPEALIK: Kes, mis ametnik?

BOBTŠINSKI: Ikka see ametnik, kelle kohta te suvatsesite teate saada – revident.

LINNAPEALIK (*hirmuga*): Ärge nüüd, jumal hoidku! See ei ole tema.

DOBTŠINSKI: On tema! Raha ei maksja ja ära ei sõida, kes see muu saab olla? Ja küüdipass on kirjutatud Saraatovi.

BOBTŠINSKI: Tema, tema, jumala eest on tema... Hästi terane: muud kui uuris. Nägi, et meie Pjotr Ivanovitsiga sõime lõhet, rohkem küll sellepärast, et Pjotr Ivanovits oma kõhu tõttu... nojah. Ja otse meie taldrikutesse vahtis kah. Hästi terane, kohe hirmu ajas peale.

LINNAPEALIK: Issand, ole meile, patustele, armuline! Kus ta seal siis elab?

DOBTŠINSKI: Number viies, trepi all.

BOBTŠINSKI: Sealsamas numbris, kus reisi peal ohvitserid mullu kaklema läksid.

LINNAPEALIK: Ja on ta ammu siin?

DOBTŠINSKI: Oma kaks nädalat juba. Vassili Egiptlase päeval oli tulnud.

LINNAPEALIK: Kaks nädalat! (*Kõrvale*.) Issa pojuke, püha ristike! Selle kahe nädala sees anti allohvitseri naisele vitsu! Vahialustele on toidumoon andmata. Tänav on räpane nagu kõrts. Häbi! Teotus! (*Haarab peast*.)

ARTEMI FILIPPOVITŠ (*linnapealikule*): Mis siis saab, kas sõidame kõige täiega võõrastemajja?

AMMOS FJODOROVITŠ: Ei, ei. Ette peab laskma pealiku, vaimulikud mehed ja kaupmehed. Nagu raamatus „Joann Vabamüürlase teod“, seal oli ka...

LINNAPEALIK: Ei, ei. Las ma lähen ikka ise. On olnud elus ennagi täbaraid lugusid, ikka olen hakkama saanud, aitähki on öeldud. Ehk aitab jumal seogi kord. (*Pöördub Bobtšinski poole*.) Te ütlesite, ta on noor mees?

BOBTŠINSKI: Noor, vähe üle kahekümne kolme-nelja.

LINNAPEALIK: Seda parem: noorelt on libedam mõõtu võtta. Vilets, kui on mõni vana tõuk, aga noorest on sul kohe selge pilt. Teie, härrad, ajage omad asjad jutti, aga mina lähen ise, ehk kas või koos Pjotr Ivanovitsiga, eraviisiliselt, jalutuskäigu mõttes, ja vaatan, ega meil võõraid väga ei vintsutata. Hei, Svistunov!

ESIMENE VAATUS

SVISTUNOV: Mis tarvis?

LINNAPEALIK: Mine, kutsu kohe jaoskonnapristav... või ei, mul on sind vaja. Ütle seal kellelegi, et pristav oleks siin nii ruttu kui saab, ja tule siia. (*Politseinik tormab minema.*)

ARTEMI FILIPPOVITŠ (*Ammos Fjodorovitsile*): Lähme, lähme.

Muidu juhtub tõesti õnnetus.

AMMOS FJODOROVITŠ: Mis teie kardate? Tõmbate haigetele puhtad öömütsid pähe ja asi vask.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Mis mütsid! Haigetele on kästud kaeratummi anda, aga mul on koridoris sihuke kapsahais, et viib nina peast.

AMMOS FJODOROVITŠ: Mina selle koha pealt ei muretse. Kui nii võtta, siis kes see kohtusse ikka tuleb? Ja kui ta peakski mõnda paberit vaatama, siis see võtaks tal eluisu ära. Mina istun juba viisteist aastat kohtunikutoolil, aga nii kui ma mõnda märgukirja vataan – äh! Löön ainult käega. Seda ei arva Saalomon ka ära, mis seal on õige ja mis seal on vale. (*Kohtunik, hoolekandeasutuste kurator, koolirevident ja postkontori ülem lähevad ära ning põrkavad uksel kokku tagasituleva politseinikuga.*)

IV ETTEASTE

Linnapealik, Bobtšinski, Dobtšinski ja politseinik.

LINNAPEALIK: Noh, troska ootab?

POLITSEINIK: Ootab.

LINNAPEALIK: Mine välja... või ei, oota! Mine too... Ja kus siis teised on? Kas sa oled tõesti üksi? Ma ju käskisin, et Prohhorov oleks ka siin. Kus Prohhorov on?

POLITSEINIK: Prohhorov on jaoskonnas, ainult et temast ei ole asja.

LINNAPEALIK: Kuidas nii?

POLITSEINIK: Lihtsalt nii, et ta veeti hommikul kohale nagu laip.

Kaks toobrit vett on juba kaela kallatud, aga siamaani ei ole kaineks saanud.

IV ETTEASTE

LINNAPEALIK (*haarab peast*): Oh jumal, jumal küll! Mine ruttu välja, või ei, jookse enne tappa, kuuled! Ja too sealt mõõk ja uus kübar. Noh, Pjotr Ivanovitš, sõidame.

BOBTŠINSKI: Mina ka, mina ka... Tohib, mina ka?

LINNAPEALIK: Ei, ei, Pjotr Ivanovitš, ei saa, ei saa! Ei kõlba, ja troskasse ei mahu ka.

BOBTŠINSKI: Pole viga, pole viga. Ma lõöpan niisama troska taga. Mul pole muud, kui saaks vähe ukseprao vahelt vaadata, kuidas tal need kombed on...

LINNAPEALIK (*mõõka võttes politseinikule*): Jookse kohe, võta kümnikud ja las neist igamees võtab... Nää, kus mõõgal on kriimud peal! Neetud kaupmehekoi Abdulin – näeb, et linnapealikul on vana mõõk, aga uut ei või saata. On ussisugu! Ma arvan, neil kelmidel on uued kaebused juba hõlma all hakkamas. Las igamees võtab ühe tänavा kätte – näh, kurivaim, tänavा! – luua kätte, ja pühib puhtaks terve tänavा, mis võõrastemaja juurde läheb, ja et oleks puhas. Kuulsid? Ja sa vaata ette! Ma tunnen sind, sa tikud sõbraks ja varastad siis hõbelusikaid saapasäärde – vaata ette, mul on terav silm... Mis sa kaupmees Tšernajeviga tegid, mis? Ta andis sulle mundri jaoks kaks arssinat kalevit, aga sina virutasid terve tüki ära. Vaata ette! Võtad rohkem, kui aukraad lubab! Kasi minema!

V ETTEASTE

Endised ja jaoskonnapristav.

LINNAPEALIK: Noh, jumala pärast, kuhu te kadusite? Mis mood see on?

JAOSKONNAPRISTAV: Ma olin praegu siinsamas värvava taga.

LINNAPEALIK: Kuulake nüüd! Peterburi ametnik on juba kohal. Mis korraldused te seal andsite?

JAOSKONNAPRISTAV: Nii nagu te käskisite. Politseinik Pugovitsõni ma saatsin koos kümnikega kõnniteed kasima.

LINNAPEALIK: Ja kus Deržimorda on?

JAOSKONNAPRISTAV: Deržimorda sõitis tuletõrjepritsiga kaasa.

LINNAPEALIK: Ja Prohhorov on täis?

JAOSKONNAPRISTAV: Täis.

LINNAPEALIK: Kuidas te saite seda lubada?

JAOSKONNAPRISTAV: Jumal seda teab. Eile läks linna taga löömaks, tema läks sinna korda looma, tuli tagasi, oli täis.

LINNAPEALIK: Kuulge nüüd, mis te teete! Politseinik Pugovitsõn – tema on pikk mees, las seisab heakorra huvides silla peal. Ja pekske kähku see plank pilbasteks, mis jäab kingsepa juurde, ja pange üks õleluud märgiks püsti, et oleks planeerimise moodi. Sest mida rohkem lammutatakse, seda rohkem see näitab linnavalitseja tegevust. Ai jumal küll, täitsa läks meelest ära, et selle plangu taha on kallatud nelikümmend koormat kõiksugu prahti. Mis kurjavaimu inimesed need on: nii kui sa neile kuskil mõne ausamba või lihtsalt plangu püsti paned, tont neid teab, kust see räamps sinna tuuakse! (*Ohkab.*) Ja kui see võõras ametnik hakkab teenistuse kohta pärima, et: „Kas olete rahul?“ – et te siis vastate: „Köigega rahul, teie ausus.“ Ja kes rahul ei ole, sellele ma teen pärast sihukest rahutust, et... Oh-oh-oh-ooh! Olen patune, päris paras patune (*võtab kübara asemel kübarakartongi*), annaks ainult jumal, et pääseks rutem terve nahaga, küll ma siis panen sihukese küünla, mida veel keegi pole pannud: iga kaupmehekrants toob mulle kolm puuda vaha. Oh jumal, jumal küll! (*Pjotr Ivanovitsile.*) Lähme! (*Tahab kübara asemel kartongi pähе panna.*)

JAOSKONNAPRISTAV (*Anton Antonovitsile*): See on karp, mitte kübar.

LINNAPEALIK (*viskab selle maha*): Karp, siis karp. Tont temaga!

Ja kui küsิตakse, miks on ehitamata hoolekandeasutuse kirik, mille jaoks oma viis aastat tagasi rahad olid määratud, et te siis ei unusta öelda, et hakati ehitama, aga põles maha. Selle kohta ma esitasin isegi raporti. Muidu läheb mõnel meelest ära, üitleb lolli peaga, et pole ehitama hakatudki. Ja Deržimordale tuleb öelda, et ta oma rusikatele liiga voli ei annaks. Tema teeb korra huvides kõigil silma-aluse siniseks – ole sa õige või süüdi. (*Pjotr Ivanovitsile.*) Lähme, lähme! (*Läheb ja tuleb tagasi.*) Ja et ei lastaks soldateid niisama tänavale: see närunе garnison tömbab mundri palja särgi peale, all ei ole midagi. (*Kõik lähevad ära.*)

VI ETTEASTE

*Anna Andrejevna ja Marja Antonovna
jooksevad lavale.*

ANNA ANDREJEVNA: Kus nad siis on?

Oi jumal küll... (*Teeb ukse lahti.*) Vanamees! Antoša! Anton!
(*Räägib kiiresti.*) Kõik puha sina, kõik puha sinu pärast. Muudkui
pusib: „Ma võtan nõela, ma võtan räti.“ (*Jookseb akna juurde ja
hüüab.*) Anton, kus sa lähed? Mis, sõitis siia? Revident?
Vuntsidega? Mis vuntsidega?

LINNAPEALIKU HÄÄL: Pärast, pärast, mammi.

ANNA ANDREJEVNA: Pärast? Säh sulle uudist – pärast! Ma ei taha
pärast... Ütle mulle ainult ühte asja: on ta polkovnik? Mis?
(*Põlastavalt.*) Sõitiski minema. Seda ma sulle ei kingi! See on see:
„Emme, emme, oodake, ma pistan räti tagant nõelaga kinni, ma
kohe.“ Seal su kohe nüüd on! Ei saanudki midagi teada! See on see
sinu igavene edevus: kuulis, et postkontori ülem on siin, ja kohe
peegli ette kekutama – ikka niipidi ja naapidi. Tema kujutab ette, et
postkontori ülem teeb talle serva, aga ta teeb sulle lihtsalt lõusta,
kui sa selja pöörad.

MARJA ANTONOVNA: Mis siis ikka. Niikuinii saame paari tunni
pärast kõik teada.

ANNA ANDREJEVNA: Paari tunni pärast! Tänan väga. Vaat see oli
väärt vastus. Selle peale sa ei tulnudki, et kuu aja pärast saaks veel
paremini teada! (*Kummardab aknast välja.*) Hei, Avdotja! Kuule,
Avdotja, sa kuulsid, keegi oli nagu siia sõitnud... Ei ole kuulnud?
Sa oled ikka tohman! Vehib kätega? Las ta vehib, sa oleks võinud ta
käest ikka uurida. Ei saanud nüüd küsitud! Pea pahna täis, ainult
peigmehed. Ah? Kähku sõitsid minema? Sa oleks võinud ju troskale
järele joosta. Mine, mine kohe! Kuuled, mine, jookse, küsi, kuhu
nad läksid, ja uuri hoolega, kes see sia sõitis, misuke ta on, kuulsid!
Piilu prao vahelt ja uuri kõik välja, ja mis värvil silmad on: on mustad
või ei ole, ja silmapilk tuled tagasi, kuulsid! Ruttu, ruttu, ruttu,
ruttu. (*Karjub niikaua kui eesriie on langenud. Nõnda varjabki
eesriie mõlemad akna juures seisjad.*)

TEINE VAATUS

**Väike tuba võõrastemajas. Voodi, laud, reisikohver,
tühi pudel, saapad, riidehari ja muud.**

I ETTEASTE

Ossip pikutab oma isanda voodis.

Pagan võtku, küll tahaks süüa, ja köht lööb nii pilli, nagu puhuks terve rügement pasunaid. Ja ei saa ega saa koju! Mis sa, hing, tahad teha! Teist kuud ole juba Piiterist ära! Raha ta, kullake, lõi tee peal sirgeks, nüüd istub, saba sorus, ja ei tee teist nägugi. Ja oleks jätkunud, sõiduraha oleks jätkunud kohe küll, aga ei, tema peab ennast ikka igas linnas ära näitama. (*Ahvib järele.*) „Hei, Ossip, mine vaata tuba, kõige parem, ja küsi kõige parem lõuna: ma ei saa kehva lõunat süüa, mul peab olema kõige parem lõuna.“ Ja oleks ta siis ise mingi asjalik vend – ei, tühipaljas kollegiumiregistraator. Teeb teiste reisijatega tutvust, ja siis kaarte taguma – no nüüd on mängud mängitud! Äh, ära tüütab sihuke elu! Maal on tõesti parem: seltsielu küll ei ole, aga muresid on ka vähem! Võtad endale eide, ja külita eluaeg poluti peal ja nosi pirukaid. Ega keegi ei vaidle, aga muidugi, kui tõsiselt võtta, siis Piiteri elu on ikka üle prahi. Oleks ainult raha, siis on elu ka viks ja viisakas: tiatrid on, ja koerad löövad sulle tantsu, ja kõik, mis tahad. Kogu jutt on nii peenike ja delikaatne, vahest mõisnikutele jääb natuke alla. Lähed Ššukini turule – kaupmehed karjuvad sulle: „Lugupeetav!“ Ülevedaja paadis istud ametniku kõrval. Tahad seltskonda – lähed poodi: seal räägib vana erusoldat sulle laagrielust ja seletab, mis kõik need tähed taevas tähendavad, nii et sul on kõik nagu peo peal. Vana ohvitseriemand juhtub läbi astuma. Teinekord vaatab sisse sihuke toatüdruk, et... huh, huh, huh! (*Muheleb ja vangutab pead.*) Galanteerne käitumine, kurat võtku! Viisakuseta sõna ei kuule kunagi, kõik ütlevad sulle „teie“. Ei viitsi enam käia – võtad voorimehe ja istud nagu härra, ja kui ei taha maksta – ole lahke: igal majal on läbikäidav hoov, ja sa paned nii plehku, et mitte üks kurat sind üles ei leia. Üks asi on paha: mõnikord pargid kere uhkelt täis, teinekord jälle vaata, et nälg lõhki ei lõö nagu praegu. Ja kõik tema süü. Mis sa taga teed?

I ETTEASTE

Isa ikka saadab seda va nodi, aga et seda siis ka hoiaks – kus sa sellega! – kohe prassima: sõidab voorimehega, iga päev too tiatripilet, aga saab nädal mööda, siis saadab su täikale uut frakki müüma. Teinekord lõob kõik kuni viimse nööbini läbi, nii et muud ei jäägi selga kui paljas satriräbal ja sinelinäru, jumala ausõna! Ja kalev on priima, inglise oma! Frakk üks mäksab tal oma poolteistsada, aga turul annab kahekümnega ära, ja pükstest ära parem räägi – need lähevad poolmuidu. Ja mispärast? Sellepärast, et tal tõsist tegemist ei ole: selle asemel, et ametisse minna, läheb tema Nevski peale patseerima, mängib kaarte. Oh, kui vanahärra sellest teada saaks. Tema ei hooliks, et sa oled ametnik, tõstaks aga särgisaba üles ja siputaks sulle nii, et sul annab neli päeva sügada. Kui teenid, siis teeni. Nüüd trahteripidaja ütles, et ei anna meile enne süüa, kui vana võlg on makstud. Aga kui ei mäksagi? (*Ohates.*) Sa mu jumal küll, saaks kas või kapsasuppi. Sihuke tunne, et terve ilma sööks ära. Kobil käis, nüüd vist tulebki. (*Kargab kähku voodist üles.*)

II ETTEASTE

Ossip ja Hlestakov.

HLESTAKOV: Säh, võta (*ulatab mütsi ja jalutuskepi*).

Aa, jälle lösutasid voodis?

OSSIP: Õige mul asja seal vedeleda? Kas ma pole voodit enne näind või?

HLESTAKOV: Valetad, velelesid. Näed, kõik on kortsus.

OSSIP: Tea, mis mul sellest? Kas ma ei tea, mis asi see voodi on?

Mul on jalad, mina seisan. Mis ma teie voodiga veel teen?

HLESTAKOV (*kõnnib toas ringi*): Vaata, ega seal pakis tubakat ei ole?

OSSIP: Kus seal tubakat saab olla! Ületunaeile tõmbasite viimase ära.

HLESTAKOV (*kõnnib ning maigutab mitut moodi suud. Lõpuks ütleb valju ja julge häälega*): Kuula nüüd!

OSSIP: Mida soovite?

HLESTAKOV (*valju, kuid mitte enam nii julge häälega*):

Sa mine sinna.

OSSIP: Kuhu?

HLESTAKOV (*häälega, mis pole enam sugugi julge ega vali, vaid kõlab kangesti palumise moodi*): Alla, puhvetisse... Ütle seal, et nad... annaksid mulle süüa.

OSSIP: Oi ei, mina küll ei tahaks minna.

HLESTAKOV: Kuidas sa julged, tobu!

OSSIP: Niikuinii teeb ühe välja, kui ma ka lähen, ega see ei aita.

Peremees ütles, et enam ta süüa ei anna.

HLESTAKOV: Kuidas ta julgeb, et ei anna. See on ju jama!

OSSIP: Ütles veel, et läheb linnapealiku juurde, härral on kolmas nädal maksmata. Ütles, et teie olete härraga petised ja et sinu härra on kelm. Ütles, et nad on sihukesi teise kulul elajaid ja kaabakaid ennegi näinud.

HLESTAKOV: Ja sina, tõbras, räägid seda mulle kohe rõõmuga!

OSSIP: Ütles, et nii võib igaüks tulla ja elada ja võlgu võtta, ja pärast ei lõö enam välja ka. Ütles, et tema nalja ei mõista, kohe viib kaebuse, et politseisse ja vangi.

HLESTAKOV: Nonoh, tohman, aitab. Mine, mine, ütle talle. Küll on jõhker elajas!

OSSIP: Ma kutsun parem peremehe enda siia.

HLESTAKOV: Miks peremehe? Sa mine ütle ise.

OSSIP: Aga tõesti, härra...

HLESTAKOV: No mine siis, tont sinuga! Kutsu peremees. (*Ossip ära.*)

III ETTEASTE

Hlestakov üks.

Jube, kuidas tahaks süüa. Käisin väljas jalutamas, mõtlesin, äkki läheb isu üle, aga ei, tont võtaks, ei lähe. Jaa, poleks ma Pensas natuke pummeldanud, oleks kojusoiduraha alles. Jalaväekapten kooris mind kõvasti. Ilusasti pani pangale käpa peale, raiibe. Vaevalt veerand tundi sain istuda – olingi paljas. Aga sellegipoolest tahaks hirmsasti temaga veel korra proovida. Ainult ei ole juhust olnud. Küll on vilets linn! Juurviljapoed ei anna midagi võlgu. See on ju lausa alatu. (*Vlistab alguses „Robertist“, siis „Ära koomul, emake“, lõpuks aga ei seda ega teist.*) Ei taha keegi tulla.

IV ETTEASTE

Hlestakov, Ossip ja võõrastemajateener.

TEENER: Peremees käskis küsida, mida te soovite.

HLESTAKOV: Tere, vennas! Noh, oled ikka terve?

TEENER: Tänu jumalale.

HLESTAKOV: Noh, kuidas teil võõrastemajas ka läheb? Kõik on hästi?

TEENER: Jah, jumal tänatud, kõik on hästi.

HLESTAKOV: Võõraid on palju?

TEENER: Ikka jätkub.

HLESTAKOV: Kuule, kulla mees, mulle ei ole ikka veel lõunat toodud, nii et palun torgi neid tagant, et saaks rutem, näed, mul on siin peale lõunat üht-teist tegemist.

TEENER: Peremees ütles küll, et ta enam ei anna. Ta tahtis täna nagu linnapealikule kaebama minna.

HLESTAKOV: Mis asja kaebama? Mõtle ise, kulla mees, kuidas nii? Ma pean ju ometi sööma. Niiviisi ma võin päris otsa jäädva. Ma tahan väga süüa, ma ei räägi nalja pärast.

TEENER: No nii. Tema ütles: „Mina talle lõunat ei anna, enne kui ta eelmisi ära pole maksnud.“ See oli tema vastus.

HLESTAKOV: Sa pane talle aru pähe, räägi pehmeks.

TEENER: Mis asja ma talle räägin?

HLESTAKOV: Sa tee talle tõsiselt selgeks, et mul on vaja süüa. Raha iseenesest mõista... Tema mõtleb, et kui temal, tämikal, on ükskõik, kui jääd üks päev söömata, et siis on teistel ka. Ilus uudis!

TEENER: Eks ma siis ütlen.

V ETTEASTE

Hlestakov üksi.

Pahasti küll, kui ta üldse midagi süüa ei anna. Nii isu on, nagu veel kunagi pole olnud. Või laseks riietet midagi käiku? Müüks õige püksid maha? Ei, parem juba nälg, aga koju jõuad ikka Peterburi ülikonnas. Kahju, et Joahhim tööda välja ei üürinud, kurjavaimu uhke oleks olnud tõllaga koju sõita, põrutaks nagu kurat mõnele naaber-mõisnikule otse treppi, laternad küljes, Ossipil taga livree seljas. Ma kujutan ette, kuidas kõik läheksid kihivile: „Kes see on? Mis see on?“ – ja teener, kuldlivree seljas, läheb majja (*ajab end sirgu ja kujutab teenrit*): „Ivan Aleksandrovitš Hlestakov Peterburist, käsite vastu võtta?“ Need mühakad ei teagi, mis tähendab „käsite vastu võtta“. Kui neile mõisnikuidu külla tuleb, siis murrab see karu otse võõrastetuppa. Astud mõnele kenale tütrele ligi: „Armuline preili, kuidas ma...“ (*Hõõrub käsi ja kraapsab jalaga.*) Ptüi! (*Sülitab.*) Lausa iiveldama ajab, nii tahaks süüa.

VI ETTEASTE

Hlestakov, Ossip, siis teener.

HLESTAKOV: Noh?

OSSIP: Toovad lõuna.

HLESTAKOV (*plaksutab käsi ja keksleb toolil*): Toovad! Toovad!
Toovad!

TEENER (*taldrikute ja salvrätiga*): Peremees annab veel viimast
korda.

HLESTAKOV: Noh, peremees, peremees... Ma sülitan su peremehe
peale! Mis seal siis on?

TEENER: Supp ja praad.

HLESTAKOV: Mis asja, ainult kaks rooga?

TEENER: Ainult.

TEINE VAATUS

HLESTAKOV: On ikka jama! Seda ma ei söö. Sa ütle talle: mis see siis olgu!... Seda on vähe.

TEENER: Ei, peremees ütles, et seda on veel palju.

HLESTAKOV: Ja miks sousti ei ole?

TEENER: Sousti ei ole.

HLESTAKOV: Kuidas ei ole! Ma ise nägin, kui ma köögist mööda läksin, seal oli palju. Ja söögitoas täna varahommikul kaks mingit jupatsit soid lõhet ja veel palju kõiksugu asju.

TEENER: Eks seda on ja ei ole ka.

HLESTAKOV: Kuidas ei ole?

TEENER: Enam ei ole.

HLESTAKOV: Aga lõhe, aga kala, aga kotletid?

TEENER: See on neile, kes on vähe jõukamat.

HLESTAKOV: Ah sa mait!

TEENER: Nojah.

HLESTAKOV: Oled sina üks paha põrsas... Kuidas siis nemad söövad ja mina ei söö? Mis pagana pärast mina nii ei või? Kas nemad ei ole samamoodi läbisöidul nagu minagi?

TEENER: Muidugi mitte.

HLESTAKOV: Mis nemad siis on?

TEENER: Teadagi mis. Nemad maksavad raha.

HLESTAKOV: Ma ei taha sinu, lolliga, vaielda. (*Tõstab suppi ja sööb.*) Mis supp see on? Sa valasid lihtsalt vett kaussi: mingit maitset ei ole, ainult haiseb. Ma ei taha seda suppi, too mulle uus.

TEENER: Me võtame tagasi. Peremees ütles: „Kui ei taha, pole vaja.“

HLESTAKOV (*käega toitu varjates*): No, no, noo... jäta järele, tobu. Sa oled seal harjunud teistmoodi meestega mehkeldama. Mina ei ole seda tõugu! Minuga ma ei soovita... (*Sööb.*) Issand jumal, misuke supp! (*Sööb edasi.*) Ma arvan, maailmas ei ole veel ükski inimene sihukest suppi söönud. Rasva asemel ujuvad mingid suled. (*Lõikab kana.*) Oi, oi, oi, misuke kana! Anna praad! Suppi jäi natuke järele, Ossip, võta endale. (*Lõikab praadi.*) Mis praad see sihuke on? See ei ole praad.

VI ETTEASTE

TEENER: Mis see siis on?

HLESTAKOV: Tont seda teab, mis ta on, igatahes mitte praad.

See on loomaliha pähe praetud kirves. (*Sööb.*) Kaabakad, varganäod, millega nad toidavad? Lõualuud võtab valutama, kui sihukese tüki ära sööd. (*Urgitseb sõrmega hambaid.*) Lurjused! Täitsa nagu puukoor, kuidagi ei saa kätte, ja hambad lähevad neist söökidest mustaks, kaabakad! (*Pühib suu salvrätiga puhtaks.*) Rohkem midagi ei ole?

TEENER: Ei ole.

HLESTAKOV: Varganäod! Lurjused! Oleks vähemalt mingisugust sousti või kooki. Päevavargad! Ainult reisijaid nöörimas.

Teener koristab koos Ossipiga laua ja viib taldrikud ära.

VII ETTEASTE

Hlestakov, siis Ossip.

HLESTAKOV: Tõsijutt, nagu polekski söönud. Ainult isu ajas peale.

Oleks kopikaid, saadaks turule, ostaks või saia.

OSSIP (*astub sisse*): Seal on linnapealik miski asja pärast, uurib ja pärib teie järele.

HLESTAKOV (*ehmunult*): Säh sulle lops! On ikka tõbras see kõrtsimees, juba jõudis kaevata. Mis siis, kui ta viibki mu vangi? Mis siis ikka, kui viisakal moel, siis ma peaaegu et... Ei, ei, ei taha. Seal linna peal kolab ohvitser ja rahvast, ja mina nagu kiuste mängisin laia lehte ja tegin ühele kaupmehetütrele silma... Ei, ei taha. Ja tema ka, kuidas ta üldse julgeb? Olen ma talle mõni kaupmees või käsitööline? (*Võtab südame rindu ja ajab enda sirgu.*) Ma ütlen talle otse näkku: kuidas te julgete, kuidas te... (*Uksekäepide pöördub.*)

Hlestakov kahvatab ning tömbub kössi.

VIII ETTEASTE

*Hlestakov, linnaapealik ja Dobtšinski.
Linnaapealik, kui on sisse tulnud, jäab seisma. Mõlemad vahivad
ehmatusega mõne minuti teineteisele silmad punnis otsa.*

LINNAPEALIK (*kui on pisut toibunud ja valveseisangu võtnud*):
Teie teenistuses!

HLESTAKOV (*kummardab*): Minu lugupidamine...

LINNAPEALIK: Vabandage.

HLESTAKOV: Pole viga.

LINNAPEALIK: Minu kui siinse linnaülema kohus on hoolitseda selle
eest, et ei reisijatele ega ühelegi ausale inimesele ei sünniks mingit
kitsikust...

HLESTAKOV (*esiotsa natuke kogelev, kuid lõpupoole räägib valjusti*):
Aga mis ma teha saan!... Mina ei ole süüdi... Ma tõesti maksan ära...
Mulle maalt saadetakse. (*Bobtšinski piilub ukse vahelt*.) Tema on
rohkem süüdi: ta annab mulle lihakäntsaka, mis on kõva nagu puu-
pakk. Ja supp – tont teab, mis ta sinna sisse sokutas, ma pidin selle
aknast välja viskama. Ta on mind päevad läbi näljas hoidnud...
Tee on kangesti imelik: kalahais on juures, mitte teelõhn. Mis eest
ma peaks üldse... Ilus uudis küll!

LINNAPEALIK (*arglikult*): Vabandage, mina ei ole süüdi. Turul on
mul alati hea liha, Holmogorõ kaupmehed toovad, karsked ja kasi-
nad mehed. Ma kohe ei tea, kust ta sihukest on saanud. Nii et kui
midagi on valesti, siis... Lubage, ma teen teile ettepaneku kolida
koos minuga teise korterisse.

HLESTAKOV: Ei, ma ei taha. Ma tean, mis tähendab teise korterisse:
ühesõnaga, vangi. Aga mis õigusega? Ja kuidas te julgete?... Küll ma
veel... Ma teenin Peterburis. (*Võtab südame rindu*.) Ma, ma, ma...

LINNAPEALIK (*kõrvale*): Oh sa jumal, küll on kuri! Kõik on tal teada,
kõik on kurjavaimu kaupmehed ära rääkinud!

HLESTAKOV (*praalides*): Te tulge või praegu kõigi oma meestega –
mina siit ei liigu! Ma lähen otse ministri juurde! (*Taob rusikaga
lauda*.) Mis te õige! Mis te...

LINNAPEALIK (*tikksirgelt ja üle kere värisedes*): Halastage, ärge saatke hukka! Naine on, lapsed on väksed... Ärge tehke inimest õnnetuks.

HLESTAKOV: Ei, ma ei taha. Või veel! Mis see minu asi on? Sellepärast, et teil on naine ja lapsed, mingu mina vangi, tore küll! (*Bobtšinski piilub ukse vahelt ja poeb hirmuga peitu.*) Ei, täنان alandlikult, ei soovi.

LINNAPEALIK (*värisedes*): Kogemuste puudus, jumala eest, kogemuste puudus. Puudulik varandus. Suvatsege ise otsustada, kroonupalgast ei jätku isegi tee ja suhkru jaoks. Kui ongi olnud mõned altkäemaksud, siis tibatillukesed: midagi lauale panna ja paar riide-tükki. Mis aga puutub allohvitseri leske, kes tegeleb kaubitsemisega ja kellele ma olevat peksa andnud, siis see on laim, jumala eest, laim. See on minu vihameeste väljamõeldis. See on sihuke rahvas, et on valmis mu elu kallale kippuma.

HLESTAKOV: Ja mis siis? Minul ei ole nendega mingit pistmist. (*Mõtlikult.*) Ma ei mõista siiski, miks te räägite vihameestest või mingist allohvitseri lesest... Allohvitseri naine oleks hoopis teine asi, aga mulle te peksa anda ei julge, nii kaugele teie käed ei ulata... See veel puudus! Või sihuke sa siis oledki!... Küll ma maksan ära selle raha, aga mul praegu ei ole! Sellepärast ma siin istungi, et mul pole mitte üht kopikat.

LINNAPEALIK (*kõrvale*): Oi, peenike lugu! Nää, kuhu pööras! Kuidas vee ära sogas! Saa sa nüüd aru! Ei tea, kust otsast hakatagi. Noh, ma vähemalt proovin, saagu mis saab! Katsume umbes. (*Valjusti.*) Kui teil tõesti raha on tarvis või midagi muud, siis ma olen silmapilk teie teenistuses. Minu kohus on reisijaid aidata.

HLESTAKOV: Laenake, laenake mulle. Ma õiendan kohe peremehega ära. Mulle aitaks üks kakssada rubla, või ehk isegi vähem.

LINNAPEALIK (*ulatab rahapaberid*): Täpipealt kakssada rubla, ärge mitte lugegegi.

HLESTAKOV (*võtab raha*): Täنان alandlikult. Ma saadan teile kohe maalt ära. Mul käib see kähku... Ma näen, te olete õilis inimene. Nüüd on teine asi.

LINNAPEALIK (*kõrvale*): Noh, jumal tänatud, raha võttis! Paistab, et saame asjad joonede. Ma pistsin talle ka kahesaja asemel ikka nelisada.

HLESTAKOV: Hei, Ossip! (*Tuleb Ossip.*) Kutsu nende teener siia!
(*Linnapealikule ja Dobtšinskile.*) Mis te ometi seisate? Olge lahked,
istuge. (*Dobtšinskile.*) Istuge, palun alandlikult.

LINNAPEALIK: Pole viga, küll me seisame.

HLESTAKOV: Olge lahked, istuge. Nüüd näen ma täiesti teie avalat
meelt ja külalislahkust. Aga ma tunnistan, ma hakkasin juba mõt-
lema, et te tulite sellepärast, et mind... (*Dobtšinskile.*) Istuge!
(*Linnapealik ja Dobtšinski võtavad istet, Bobtšinski piilub ukse
vahelt ja kuulab pealt.*)

LINNAPEALIK (*kõrvale*): Peab olema julgem. Ta tahab, et me peak-
sime teda inkognitoks. Olgu peale, ajame siis meie ka udu: teeme
não, nagu me ei teakski, mis mees ta on. (*Valjusti.*) Me siin ameti-
asjas käisime ringi Pjotr Ivanovitš Dobtšinskiga, ühe meie mõisni-
kuga, ja astusime sihilikult võõrastemajast läbi, et vaatame järele,
kas reisijaid ikka hästi võõrustatakse, sest mina pole nii nagu mõni
linnapealik, kes mitte millestki ei hooli. Aga mina, mina soovin
lisaks oma ametile veel ka kristliku ligimesearmastuse tõttu, et
igale surelikule saaks osaks lahke vastuvõtt. Ja ennäe, otsekui
vastutasuks kinkis juhus nii meeldiva tutvuse.

HLESTAKOV: Mul on endal ka väga hea meel. Ilma teieta, tuleb
tunnistada, ma oleks siin veel kaua kükitanud: üldse ei teadnud,
kuidas maksta.

LINNAPEALIK (*kõrvale*): Jah, jutusta aga jutusta, ei teadnud,
kuidas maksta! (*Valjusti.*) Kas ma tohiksin küsida, kuhu ja kus
kohta te suvatsete sõita?

HLESTAKOV: Ma lähen Saraatovi kubermangu, oma külla.

LINNAPEALIK (*kõrvale, näoga, mis võtab iroonilise ilme*): Ah või
Saraatovi kubermangu? Ja ei punastagi! Oi, sellega peab päris ette-
vaatlik olema. (*Valjusti.*) Kiiduväärt asja olete ette võtnud. Sest eks
ühest küljest öeldakse, et see hobustega venitamine on tülikas. Aga
teisest küljest jälle meeleshahutus. Eks teie vist sõidate ka rohkem
oma lõbuks?

HLESTAKOV: Ei, isa nõuab taga. Vanamees vihastas, et ma pole
Peterburis teenimise eest ikka veel midagi saanud. Tema arvab,
et nii kui sa kohale ilmud, nii sulle Vladimir nööpauku pannakse.
Ei, ma saadaks ta enda sinna kantseleisse tolgendama.

LINNAPEALIK (*kõrvale*): Te vaadake teda, kus viskab villast! Ja oma vana isa mässib ka sisse! (*Valjusti*.) Kas ka kauaks suvatsete sõita?

HLESTAKOV: Tõesti ei tea. Mu vanamehetoi on ju Jonni täis ja loll nagu puupakk. Ma ütlen talle otse välja: tehke, mis tahate, mina ilma Peterburita elada ei saa. Mis hea eest ma peaks oma elu matside seltsis lõrri laskma. Praegu on teistmoodi vajadused, minu hing kisub hariduse poole.

LINNAPEALIK (*kõrvale*): Kõva sõlme on sidunud! Valetab ja valetab, aga kuskilt ei rebene! Aga endal pole tegu ega nägu. Paistab, et sihukese litsuks küünega laiaks. Oota aga oota! Küll sinu keel ka vääratab. Küll ma sind rohkem rääkima sunnin! (*Valjusti*) Väga õige tähelepanek. Sest mida saab kolkas ära teha? Võtame kas või siin-samas: öö otsa ei maga, pingutad isamaa hüvanguks, millestki ei ole kahju, aga ei ole teada, millal see tasutud saab. (*Vaatab toas ringi*.) See tuba tundub natuke rösked.

HLESTAKOV: Vilets tuba, ja sihukesi lutikaid ma pole enne näinud: purevad nagu koerad.

LINNAPEALIK: Ütle nüüd! Niivõrd haritud külaline, ja kelle pärast peab kannatama? Mingite nurjatute lutikate pärast, keda poleks pidanud maailma sündimagi. Kas siin toas ka mitte pime ei ole?

HLESTAKOV: Jaa, täitsa pime... Peremehel on see kena komme, et ei anna küünlaid. Teinekord tahaks midagi teha – lugeda, või tuleb luuletuhin peale. Ei saa – pime on, pime.

LINNAPEALIK: Kas ma tohiks teid paluda... aga ei, ma pole seda väär.

HLESTAKOV: Mis on?

LINNAPEALIK: Ei, ei, ma ei vääri, ma ei vääri.

HLESTAKOV: Mis on siis?

LINNAPEALIK: Ma julgeksin... Minu majas on teie jaoks suurepärane tuba, valge, vaikne... Aga ei, ma tunnen ise, see oleks juba liiga suur au... Ärge pange pahaks. Jumala eest, lihtsameelse inimese pakkumine.

HLESTAKOV: Vastupidi, olge lahked, mina heameelelega. Mulle meeldiks palju rohkem eramajas kui selles kõrtsis.

LINNAPEALIK: Küll mul on hea meel! Ja kuidas veel mu naine rõõmustab! Mul on kohe sihuke iseloom: külalislahkus lapsest saadik

veres, iseäranis, kui külaline on haritud inimene. Ärge arvake, et ma seda meelitamise pärast räägin. Ei, seda viga mul ei ole, ma räägin puhtast südamest.

HLESTAKOV: Tänan alandlikult. Ma ise ka, mulle ei meeldi kahepalgelised inimesed. Mulle meeldib väga teie avameelsus ja hingesoosus, ja ega mina, ausalt öelda, midagi muud ei nõuakski, kui et ole minu vastu truu ja aupaklik, aupaklik ja truu.

IX ETTEASTE

Endised ja võõrastemajateener Ossipi saatel. Bobtšinski piilub ukse vahelt.

TEENER: Te kutsusite?

HLESTAKOV: Jaa. Arve.

TEENER: Ma andsin teile juba ammugi arve.

HLESTAKOV: Ma enam ei mäleta su tobedaid arveid. Palju seal oli?

TEENER: Esimene päev te tellisite lõuna, järgmine päev võtsite ainult lõhet ja siis hakkasite ainult võlgu võtma.

HLESTAKOV: Tohman! Kus nüüd kukkus rehkendama! Palju see kokku teeb?

LINNAPEALIK: Ärge teie muretsege, küll ta ootab. (*Teenrile.*)
Kao minema, sulle saadetakse.

HLESTAKOV: Tõepooolest, eks ta õigem ole. (*Peidab raha ära.*
Teener lahkub. Ukse vahelt piilub Bobtšinski.)

X ETTEASTE

Linnapealik, Hlestakov, Dobtšinski.

LINNAPEALIK: Kas te ei sooviks nüüd vaadata mõningaid meie linna asutusi, nagu näiteks hoolekandeasutusi ja teisi.

HLESTAKOV: Mis ma seal vaatan?

LINNAPEALIK: Niisama, vaataksite, kuidas meil asjad edenevad... kuidas kord on...

HLESTAKOV: Väga hea meelega, mina olen valmis. (*Bobtšinski pistab pea ukse vahelle.*)

LINNAPEALIK: Samuti, kui teil on soovi, võime minna kreiskooli, vaatame, mil kombel meil teadusi õpetatakse.

HLESTAKOV: Minugi poolest, minugi poolest.

LINNAPEALIK: Pärast, kui soovite, võite külastada vangimaja ja arrestikambreid – vaatate, kuidas meil kurjategijaid hoitakse.

HLESTAKOV: Miks vangimaja? Vaatame parem ikka hoolekandeasutusi.

LINNAPEALIK: Nagu soovite. Kuidas te mõtlete, kas oma tõllaga või tulete minu troska peale?

HLESTAKOV: Ma sõidaks parem teie troskaga.

LINNAPEALIK (*Dobtšinskile*): Noh, teile enam ruumi ei ole.

DOBTŠINSKI: Pole viga, küll ma saan.

LINNAPEALIK (*vaiksest Dobtšinskile*): Kuulge, teie jooksete nüüd tulistvalu ja viite kaks sedelit. Ühe hoolekandeasutusse Zemljani-kale, teise minu naisele. (*Hlestakovile*) Kas ma tohiks paluda, kui te lubaksite, ma kirjutan teie juuresolekul naisele paar rida, et ta teaks auküllalise vastu valmistuda?

HLESTAKOV: On seda tarvis... Aga muide, tint on siin, ainult paberit ma ei tea... Kui selle arve peale...

LINNAPEALIK: Ma kirjutan siia. (*Kirjutab ning samal ajal räägib omaette.*) Eks me vaata, kuidas pärast pruukosti ja prunnakat pudelit asi liigub. Ja meil on ju kohalikku madeirat, nadi näeb välja, aga elevandi võtab pikali. Saaks ainult teada, mis mees ta on ja kui

TEINE VAATUS

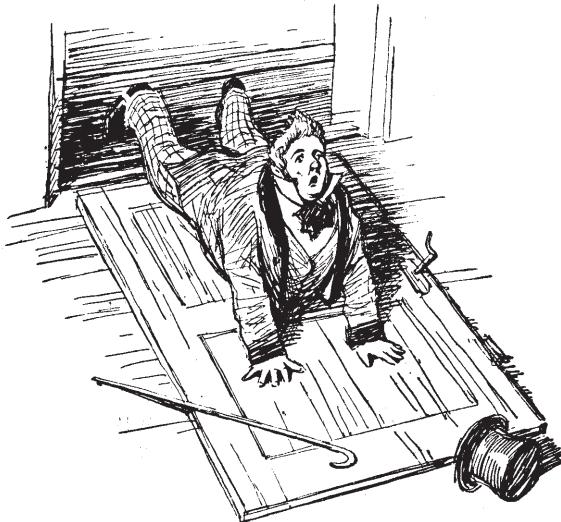
palju teda peab kartma. (*Kiri valmis, annab selle Dobtšinskile, kes läheb ukse juurde, kuid samal ajal kargab uks eest ära ning teisel pool pealt kuulanud Bobtšinski lendab sellega tükkis lavale. Kõigi imestushüüded. Bobtšinski tõuseb püsti.*)

HLESTAKOV: Mis on? Ega te haiget ei saanud?

BOBTŠINSKI: Pole viga, pole viga, häda pole midagi, ainult väike muhk on nina peal. Ma jooksen Christian Ivanovitši juurest läbi, tal on sihuke plaaster, et kohe võtab ära.

LINNAPEALIK (*teeb Bobtšinski poole laitva liigutuse, Hlestakovile*):

Sest pole midagi. Palun alandlikult, olge lahke! Ja teie teenrile ma ütlen, las viib kohvri meile. (*Ossipile*) Kulla mees, sa vii kõik minu juurde, linnapealiku juurde, igaüks teab juhatada. Palun alandlikult! (*Laseb Hlestakovi ees välja ning läheb talle järele, ent pöör-dub ümber ja tõreleb Bobtšinskiga*.) Teie ikka oskate! Targemad kohta ei leidnud, kuhu kukkanud! Viskab enda siruli nagu tont teab mis. (*Läheb ära. Tema järel Bobtšinski. Eesriie*.)

KOLMAS VAATUS

Esimese vaatuse tuba.

I ETTEASTE

Anna Andrejevna ja Marja Antonovna seisavad akna all endises asendis.

ANNA ANDREJEVNA: Näed nüüd, tund aega juba ootame, ja kõik sinu totaka edevuse süü: ise ammu riides, aga ei, tema peab veel koperdama... Oli mul tarvis sind üldse kuulata. Küll on kahju! Nagu kiuste, mitte üht hinge! Kõik on nagu välja surnud.

MARJA ANTONOVNA: Küll me saame mõne minuti pärast kõik teada. Avdotja peaks ju varsti tulema. (*Tunnistab teraselt kedagi läbi akna ja kiljatab.*) Oi, mammi, mammi! Keegi tuleb, näe, tänava otsas.

ANNA ANDREJEVNA: Kus ta tuleb? Sul on kogu aeg mingid viirastused. Tuleb jah. Kes see seal tuleb? Väikest kasvu... frakk seljas... Kes see siis on? Ah? No teeb viha! Kes see küll võiks olla?

MARJA ANTONOVNA: See on Dobtšinski.

ANNA ANDREJEVNA: Mis Dobtšinski? Sinul käivad ikka sihukesed mõtted! Üldse ei ole Dobtšinski. (*Lehvitat rätkuga.*) Hei, teie, tulge siia! Ruttu!

MARJA ANTONOVNA: Tõesti on Dobtšinski.

ANNA ANDREJEVNA: Eks ole, saaks ainult vaidla. Sulle öeldakse, ei ole Dobtšinski.

MARJA ANTONOVNA: Noh? Mis ma ütlesin! Näete, et on Dobtšinski.

ANNA ANDREJEVNA: On jah Dobtšinski, nüüd ma näen. Mis sa siis vaidled? (*Hüütab aknast.*) Ruttu, ruttu! Nii aeglaselt tulete. Noh, kus nad on? Ah? Rääkige sealsamas, ükskõik. Mis? Väga vali? Aga minu mees? (*Astub aknast natuke eemale, pahaselt.*) On ikka loll: enne kui tuppa ei tule, ei räägi midagi!

II ETTEASTE

Endised ja Dobtšinski.

ANNA ANDREJEVNA: No öelge palun: no kas teil piinlik ei ole?

Mina lootsin, et teie olete ikka korralik inimene: kõik panid korraga plagama, ja teie ka nende sabas! Ja ma ei olegi siamaani kellegi käest selgust saanud. Kas teil häbi ei ole? Ma olen teie Vanja ja Liisa ristiema, aga teie tegite mulle niisuguse tüki!

DOBTŠINSKI: Jumala eest, ma nii jooksin, et oma lugupidamist kinnitada – nüüd on süda rinnus kinni. (*Marja Antonovnale.*)
Minu lugupidamine.

MARJA ANTONOVNA: Tervist.

ANNA ANDREJEVNA: Noh, mis on? No rääkige, kuidas seal on?

DOBTŠINSKI: Anton Antonovitš saatis teile tähekese.

ANNA ANDREJEVNA: No aga kes ta on? Kindral või?

DOBTŠINSKI: Ei ole kindral, aga kindralile alla ka ei jäää. Vastav haridus ja tähtsa olemisega.

ANNA ANDREJEVNA: Aa, see on siis seesama, kellest mu mehele kirjutati.

DOBTŠINSKI: Elusuuruses. Mina koos Pjotr Ivanovitšiga tulin esimesena selle peale.

ANNA ANDREJEVNA: No rääkige, mis ja kuidas?

DOBTŠINSKI: Jumal tänatud, kõik läks õnneks. Alguses ta võttis Anton Antonovitši küll natuke tigedalt vastu. Jaa. Vihastas ja rääkis, kuidas võõrastemajas on kõik halvasti, ja et ta ei tule temaga kaasa, et ta ei taha tema pärrast vangis istuda, aga siis, kui ta sai teada, et Anton Antonovitš ei ole süüdi, ja kui nad juba lähemalt jutule said, siis ta muutis kohe meelt ja, jumal tänatud, kõik läks hästi. Nüüd nad läksid hoolekandeasutusi vaatama, aga tuleb tunnistada, Anton Antonovitš juba arvas, kas ei ole olnud mitte salakaebust. Mul endal puges ka jänes korraks püksi.

ANNA ANDREJEVNA: Misasja teie kardate? Teie ju teenistuses ei ole.

DOBTŠINSKI: Teate, ikka, kui kõrged saksad räägivad, hakkab hirm.

ANNA ANDREJEVNA: Olgu peale, see kõik on siiski tühiasi. Rääkige, kuidas ta välja näeb? On ta noor või vana?

DOBTŠINSKI: Noor, noor mees, umbes kakskümmend kolm, aga räägib täitsa nagu vana. Ütles, et: „Olgu peale, ma sõidan, nii sinna kui tännä...“ (*Vehib kätega.*) See oli nii vahva. Ütles, et: „Mulle meeldib lugeda ja kirjutada, aga mind häirib, et toas on natuke pime.“

ANNA ANDREJEVNA: Aga misuke ta välja näeb: blond või brünnett?

DOBTŠINSKI: Ei, rohkem šatäään, ja silmad on vilkad nagu nirgil, ajavad su päris segadusse.

ANNA ANDREJEVNA: Mis ta mulle siin siis kirjutab? (*Loeb.*) „Tõttan sulle teatama, mu südameröööm, et minu olukord oli üpris kurb, kuid jumala armule lootma jäädес, eraldi kahe soolakurgi ja poole portsu kalamarja eest rubla kakskümmend viis kopikat...“ (*Peatub.*) Ma ei saa midagi aru, mis soolakurgid ja kalamari see on?

DOBTŠINSKI: Aa, Anton Antonovitš kirjutas kiiruga sodipaberile: seal oli mingi arve.

ANNA ANDREJEVNA: Ah jaa, ongi (*loeb edasi*): „Kuid jumala armule lootma jäädес paistab, et lõpp pöörab heaks. Säti tähtsa külalise jaoks kähku tuba valmis, see kollase tapeediga. Lõunaks ära midagi juurde muretse, sest me sööme haigemajas Artemi Filippovitši pool. Aga veini telli rohkem. Ütle kaupmees Abdulinile, et ta saadaks kõige paremat, mis tal on, muidu ma pööran tal terve keldri pahupidi. Suudlen, mu südameröööm, sinu kätt, jään sinu Anton Skvoznik-Dmuhanovski...“ Issand jumal! Seda peab siis ruttu! Hei, kes seal on? Miška?

DOBTŠINSKI (*jookseb ja hüüab üle ukse*): Miška! Miška! Miška! (*Miška tuleb sisse.*)

ANNA ANDREJEVNA: Kuule, jookse kaupmees Abdulini juurde... oota, ma annan sulle sedeli kaasa. (*Istub laua taha, kirjutab sedelit ja samal ajal räägib.*) See sedel anna kutsar Sidori kätte, et ta jookseks kaupmees Abdulini juurde ja tooks veini. Ise lähed praegu, teed selle toa külalise jaoks hästi korda. Sinna tuleb panna voodi, kätepesunõu ja kõik muu.

DOBTŠINSKI (*Anna Andrejevnale*): Noh, ma jooksen nüüd kähku, vaatan, kuidas seal see ülevaatus käib.

ANNA ANDREJEVNA: Minge, minge, ma ei pea teid kinni.

III ETTEASTE

Anna Andrejevna ja Marja Antonovna.

ANNA ANDREJEVNA: Noh, Maša, meil tuleb nüüd tualett käsile võtta.

Tema on pealinnasaks, hoidku jumal, et meil midagi naeruks ei jäääks. Sul oleks kõige viisakam panna see sinine väikeste volangidega kleit.

MARJA ANTONOVNA: Fui, mamma, sinine! Mulle üldse ei meeldi: Ljapkin-Tjapkini naisel on sinine, ja Zemljanika tütre on ka sinine. Ei, ma panen parem kirju.

ANNA ANDREJEVNA: Kirju!... Sa räägid töesti, et saaks ainult vaielda. Teine läheb sulle palju paremini, sellepärast et mina tahan panna oma õlekollase. Mulle meeldib väga õlekollane.

MARJA ANTONOVNA: Oh, mamma, teile ei sobi õlekollane!

ANNA ANDREJEVNA: Minule ei sobi õlekollane?

MARJA ANTONOVNA: Ei sobi, löö või maha, ei sobi: selleks peaksid olema hästi tumedad silmad.

ANNA ANDREJEVNA: Väga hea! Kas mul ei ole siis tumedad silmad? Tumedadad ei saa enam olla. Küll ajab lora! Kuidas nad tumedad ei ole, kui ma isegi kaarte panen endale alati risti emanda peale.

MARJA ANTONOVNA: Oh, mamma, te olete rohkem ärtu emand.

ANNA ANDREJEVNA: Tühi jutt, täitsa tühi jutt! Ma pole kunagi olnud ärtu emand. (*Läheb ühes Marja Antonovnaga rutakalt minema ning räägib lava taga.*) Selle peale annab tulla! Ärtu emand! See on jumal teab mis! (*Nende lahkumise järel lähevad uksed lahti ning Miška viskab sealte prahti välja. Teisest uksest tuleb Ossip, kohver pea peal.*)

IV ETTEASTE

Miška ja Ossip.

OSSIP: Kus ma siin panen?

MIŠKA: Siia, onu, siia.

OSSIP: Oota, las ma enne puhkan. Oi neid näguripäevi küll!
Tühja kõhuga on iga koorem raske.

MIŠKA: Öelge, onu, kas kindral tuleb varsti?

OSSIP: Mis kindral?

MIŠKA: See teie härra.

OSSIP: Härra? Mis kindral tema on?

MIŠKA: Ei olegi kindral?

OSSIP: Kindral küll, aga teisest otsast.

MIŠKA: Mis ta on siis, suurem või väiksem kui päris kindral?

OSSIP: Suurem.

MIŠKA: Ütle nüüd! Sellepärast meil mölluks läks.

OSSIP: Kuule, noormees, ma näen, sa oled väle vend, tee õige midagi süüa.

MIŠKA: Teile, onu, ei ole veel midagi tehtud. Lihtsat toitu te ju sööma ei hakka, aga kui teie härra lauda istub, siis antakse teile ka sedasama.

OSSIP: No aga mis lihttoitu teil on?

MIŠKA: Kapsasupp, pudru ja pirukad.

OSSIP: Lase tulla, suppi, putru ja pirukaid. Käib küll, kõik läheb alla.
Noh, viime sumadani ära! On seal teine uks ka?

MIŠKA: On küll. (*Mõlemad tassivad kohvri kõrvaltuppa.*)

V ETTEASTE

Politseinikud lükkavad mõlemad uksetiivad pärani. Tuleb Hlestakov, tema kannul linnapealik, siis hoolekandeasutuste kuraator, koolirevident, Dobtšinski ja Bobtšinski, plaaster nina peak. Linnapealik näitab politseini kele paberitükkki põrandal – need tormavad seda üles võtma, teineteist ähmiga nügides.

HLESTAKOV: Tublid asutused. Mulle meeldib, et teil näidatakse võõrastele kõike, mis linnas on. Teistes linnades ei ole mulle midagi näidatud.

LINNAPEALIK: Teistes linnades, julgen ette kanda, on linnavalitsejad ja ametnikud rohkem nii-öelda oma kasu peal väljas. Meil aga, võib öelda, ei ole muid kaalutlusi, kui et mismoodi oma siivsuse ja valvsusega ülemuste tähelepanu pälvida.

HLESTAKOV: Söömaaeg oli väga hea. Ma sõin kohe nii, et seda nägu. Mis, teil on iga päev niimoodi või?

LINNAPEALIK: Ei, me nimme nii meeldiva külalise heaks.

HLESTAKOV: Mulle meeldib süüa. Selleks sa ju eladki, et lustililli noppida. Mis selle kala nimi oli?

ARTEMI FILIPPOVITŠ (jookseb juurde): Soolatursk.

HLESTAKOV: Väga maitsev. Kus me õieti sõimegi? Kas haigemajas või?

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Just nii, hoolekandeasutuses.

HLESTAKOV: Ma mäletan, mäletan, seal olid voodid. Kas haiged on nüüd terved? Seal neid vist palju ei olnud.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Üks kümme inimest on veel jäänud, mitte rohkem. Teised kõik on juba terved. Nii see on seatud, kord on sihuke. Sestsaadik, kui mina juhtimise enda kätte võtsin, teie võibolla isegi ei usu, aga kõik, nagu kärbsed, saavad terveks. Haige ei saa veel laatsareti uksest sissegi, kui juba on terve, ja mitte tänu rohtudele, vaid tänu aususele ja korrale.

LINNAPEALIK: Ja kui palju peamurdmist, julgen ette kanda, nõuab siinmail linnaülema amet! Nii palju kõiksugu asju on käsil, muud-

kui käsi ja paranda ja praavita... Ma ütlen, ka kõige targem mees jäääks jänni, aga tänu jumalale, kõik on korras. Mõni teine linna- pealik oleks muidugi ainult oma kasu peal väljas, aga usute, isegi kui sa magama heidad, sa muudkui mõtled: taevane jumal, kuidas küll teha, et ülemused minu usinust näksid ja rahul oleksid?

Kas nad aumärgi annavad või ei anna, see on muidugi nende teha, aga vähemalt minul on süda rahul. Kui linnas on igal pool kord majas, tänavad pühitud, arestandid heal ülalpidamisel, joodikuid vähe... mis mul siis veel tarvis on? Jumala eest, ei mingit au ega kiitust. See oleks muidugi meelitav, aga voorusega võrreldes – kõigest tühi põrm.

ARTEMI FILIPPOVITŠ (*kõrvale*): Küll praalib, päevavaras! On ikka inimest õnnistatud!

HLESTAKOV: Tõsi ta on. Ma isegi, olgu öeldud, armastan vahel mõttelid mõlgutada: mõnikord proosas, aga teinekord kukuvad välja lausa värsid.

BOBTŠINSKI (*Dobtšinskile*): Tõsi mis tõsi. Sihukesed märkused... näha, et on tarkust saanud.

HLESTAKOV: Öelge palun, ega teil ei ole mingeid lõbustusi, mõnda seltsi, kus saaks näiteks kaarte mängida?

LINNAPEALIK (*kõrvale*): Ehee, kulla mees, teada puha, kelle kapsa- aeda siin kive visatakse! (*Valjusti.*) Jumal hoidku! Siin pole sihukes- test seltsidest kuuldudki! Ma pole elu sees kaarte kättegi võtnud. Ma ei tea, kuidas neid kaarte üldse mängitakse. Ma ei ole kunagi saanud neid rahulikult vaadata, ja kui ma näen vahel mõnda ruutu- kuningat või teab mis asja, siis tuleb sihuke jälestus peale, et lihtsalt sülitud. Ükskord oli – tegin lastele nalja, panin kaartidest torni püsti, eks pärast nägin kurjavaime öö läbi unes. Jumal nendega, kuidas saab oma kallist aega kaartidega surnuks lüüa?

LUKA LUKITŠ (*kõrvale*): Aga eile sa, raibe, koorisid mult sada rubla.

LINNAPEALIK: Parem ma kasutan seda raha riigi hüvanguks.

HLESTAKOV: No ei, ega siis kohe nii ka ei maks... Kõik oleneb sellest, kust poolt keegi asjale vaatab. Kui sa näiteks passid see aeg, kui peaks panust tõstma... noh, siis muidugi... Ei, ärge te öelge, teinekord on päris ahvatlev natuke mängida.

VI ETTEASTE

Endised, Anna Andrejevna ja Marja Antonovna.

LINNAPEALIK: Julgen esitleda oma perekonda: naine ja tütar.

HLESTAKOV (*kummardades*): Kui õnnelik ma olen, armuline proua, et mul on omamoodi rõõm teid näha.

ANNA ANDREJEVNA: Meil on veel meeldivam näha niisugust isikut.

HLESTAKOV (*kenitledes*): Halastage, armuline proua, lausa vastupidi: minul on veel meeldivam.

ANNA ANDREJEVNA: Kuidas te võite! Seda te ütlete niisama komplimendiks. Istuge palun, olge lahke.

HLESTAKOV: Teie kõrval seistagi on juba suur õnn. Muide, kui te nii tingimata tahate, siis ma istun. Kui õnnelik ma olen, et ma lõpuks ometi teie kõrval istun.

ANNA ANDREJEVNA: Heldekene, seda ma küll enda teeneks ei julge pidada. Ma mõtlen, pärast pealinnaelu võis reisimine tunduda teile väga ebameeldiv.

HLESTAKOV: Äärmiselt ebameeldiv. Oled harjunud elama, *comprenez-vous*, suurilma elu, ja järsku oled reisi peal: räpased trahterid, vaimupimedus. Kui poleks olnud, ma ütlen, niisugust juhust, mis mulle... (*silmitseb Anna Andrejevnat ja kenitleb tema ees*) kõige eest nõnda tasus...

ANNA ANDREJEVNA: Tõepoolest, peab teil ikka ebameeldiv olema.

HLESTAKOV: Muide, armuline proua, praegusel momendil mul on väga meeldiv.

ANNA ANDREJEVNA: Kuidas te võite, te teete nii suurt au.
Ma pole seda väärts.

HLESTAKOV: Kuidas te siis ei ole? Te olete seda väärts, armuline proua.

ANNA ANDREJEVNA: Ma elan ju maal...

HLESTAKOV: Jaa, eks maal ole kah omad kingud ja ojad... No muidugi, kes siis Peterburiga võrdleb. Ah, Peterburi, kus on ikka elu! Te võib-olla arvate, et ma seal ainult ümber kirjutan?

Ei, jaoskonnaülemaga ma saan hästi läbi. Patsutab mulle niiviisi õlale: „Tule, sõber, sööme lõunat!“ Ma astun ainult paariks minutiks departemangust läbi, ainult ütlen, et see asi tehke nii, see tehke naa, ja juba tõmbab kirjutaja, igavene rott, sulega: muudkui kriuhkrauh, ja kukub kirjutama. Mind taheti koguni kolleegiumiassessoriks teha, aga ma mõtlesin, milleks. Ja teener tormab mulle veel trepi peal harjaga järele, et lubage, Ivan Aleksandrovitš, ma viksin teil saapad puhtaks. (*Linnapealikule*.) Miks te, härrased, seisate? Palun istuge!

LINNAPEALIK: Aukraad on sihuke, et võib veel seista.

Korraga ARTEMI FILIPPOVITŠ: Küll me seisame.

LUKA LUKITŠ: Ärge tehke tüli.

HLESTAKOV: Ilma tseremooniata, palun istuge. (*Linnapealik ja kõik teised istuvad*.) Ma ei armasta tseremooniat. Vastupidi, ma katsun alati märkamatult läbi lipsata. Aga mitte ei pääse pakku, mitte ei pääse! Nii kui kuskil nägu näitad, kohe öeldakse: „Näe, kus Ivan Aleksandrovitš läheb!“ Ükskord mind peeti koguni ülemjuhatajaks, sõdurid kargasid peavahist välja ja andsid püssidega au. Alles pärast ütles ohvitser, minu väga hea tuttav: „Kuule, vennas, me pidasime sind täitsa ülemjuhatajaks.“

ANNA ANDREJEVNA: Mis sa kostad!

HLESTAKOV: Mind ju tuntakse juba igal pool. Kenade näitlejandega olen tuttav. Ma olen ju ka kõiksugu vodevillikesi... Kirjanikke näen tihti. Puškiniga saan hästi läbi. Ma tihtipeale küsin, et: „Kuidas läheb, vend Puškin?“ Tema vastab, et: „Niisama, mis seal ikka...“ Väga omamoodi mees.

ANNA ANDREJEVNA: Te siis kirjutate ka? Küll see võib tore tunne olla kirjanikul. Te vist panete ajakirjadesse ka?

HLESTAKOV: Jaa, ajakirjadesse panen ka. Mul on muide palju teoseid: „Figaro pulm“, „Robert Kurat“, „Norma“. Ei mäletagi enam pealkirju. Ja kõik puha juhus: ma ei tahtnudki kirjutada, aga teatri direktsoon käis peale, et: „Palun kirjuta midagi.“ Ma siis mõtlesin, et minugi poolest! Ja kohe ühe õhtuga vist kirjutasingi kõik valmis, kõigi üllatuseks. Mul mõte liigub haruldaselt kergelt. Kõik, mis on ilmunud parun Brambeusi nime all, ja „Fregatt „Nadežda“ ja „Moskva Telegraaf“... see kõik on minu kirjutatud.

ANNA ANDREJEVNA: Mis sa kostad, siis teie olitegi Brambeus.

HLESTAKOV: Kuidas muidu, ma parandan nende kõigi luuletusi.
Smirdin maksab mulle selle eest nelikümmend tuhat.

ANNA ANDREJEVNA: Siis on vist „Juri Miloslavski“ ka teie teos?

HLESTAKOV: Jaa, see on minu teos.

ANNA ANDREJEVNA: Ma aimasin kohe.

MARJA ANTONOVNA: Aga mamma, seal on kirjutatud, et see on
härra Zagoskini teos.

ANNA ANDREJEVNA: No näed, ma kohe teadsin, et sa hakkad siin
ka vaidlema.

HLESTAKOV: Ah jaa, õige küll, see on töesti Zagoskini oma. Aga üks
teine „Juri Miloslavski“ on veel, see on juba minu oma.

ANNA ANDREJEVNA: Mina lugesin vist teie oma. Küll on hästi kirju-
tatud!

HLESTAKOV: Ausalt öelda, mina kirjandusest elangi. Minu maja on
esimene terves Peterburis. See ongi tuntud kui Ivan Aleksandrovitsi
maja. (*Kõigi poole pöördudes.*) Olge nii lahked, härrased, kui juh-
tute Peterburi, tulge minu poole. Mina pean ju ka balle.

ANNA ANDREJEVNA: Ma mõtlen, kui peened ja uhked ballid seal
võivad ikka olla.

HLESTAKOV: Mis seda rääkida. Laual on näiteks arbuus – seitsetasda
rubla arbuus. Supp tuleb kastruliga laeva peal otse Pariisist. Kaant
kergitavad, siis on sihukesed aurud, et paremat ei ole terves ilmas.
Mina käin iga jumala päev ballil. Meil tekkis seal isegi oma väike
vistipunkt. Välisminister, Prantsuse saadik, Saksa saadik ja mina.
Ja sa tapad ennast mänguga nii ära, et sul ei ole enam inimese nägu
peas. Tormad veel trepist üles koju neljandale korrusele, ütled veel
köögitüdrukule, et: „Säh, Mavruša, sinel...“ Mis ma nüüd valetan,
meelest läks ära, ma elan ju peakorrusel. Mul trepp üksik maksab
oma... Huvitav oleks vaadata mu esikusse, kui ma alles magan.
Krahvid ja vürstdid suruvad ja sumisevad seal nagu kimalased, muud
sa ei kuule kui ž-ž-ž... Mõnikord on minister ka... (*Linnapealik ja
teised töousevad arglikult toolidelt püsti.*) Mulle kirjutatakse isegi
ametikirjade peale: teie ekstsellents. Ükskord ma juhatasin koguni
departemangu. Imelik lugu: direktor oli ära sõitnud, kuhu sõitnud,
keegi ei tea. Noh, kohe muidugi jutud lahti, et mis ja kuidas, et kes
saab asemele? Paljud kindralid hakkasid himuga pihta, aga siis

tulid ära ja ütlesid: ei, raske on. Pealtnäha paistab küll kerge, aga hakkad uurima – ikka üks kuradima värk. Nägid ära, midagi ei aita – minu juurde. Silmapilk olid kullerid väljas... Võite ette kujutada, üksik kullereid oli kolmkümmend viis tuhat tükki! Ma küsisin, et: „Kuidas olukord on?“ – „Ivan Aleksandrovitš, hakake departemangu juhtima!“ Mul, ausalt öelda, oli vähe piinlik, ma olin hommikumantliga välja tulnud. Tahtsin ära öelda, aga kartsin, et keiser saab kuulda. No ja teenistusleht kah... „Olgu peale, härrased, ma võtan ameti vastu, olgu nii, ma võtan vastu, ainult et te mul... Vaadake mul ette! Küll mina juba...“ Ja nii oligi, käisin vahel departemangust läbi – lausa maavärin – kõik võdiseb ja vabiseb nagu haavaleht... (*Linnaapealik ja teised värisevad hirmust, Hlestakov läheb veel ägedamaks.*) Oo, mina nalja ei mõista! Ma ajasin neile kõigile hirmu nahka. Mind kardab isegi riiginõukogu. Ja miks ka mitte? Mina olen sihuke mees! Mina ütlen kõigile: „Ma ise tunnen ennast, ise.“ Ma olen igal pool, igal pool. Keisrilossis käin iga päev. Mind ülendatakse hommepäev feldmarss... (*Libastub ja on äärepealt põrandale prantsatamas, kuid ametnikud toetavad teda aupaklikult.*)

LINNAPEALIK (*tuleb lähemale ning üle kere värisedes katsub saada sõna suust*): Te-te-te... te.

HLESTAKOV (*rabetdal, katkendlikul häälel*): Mis on?

LINNAPEALIK: Te-te-te-te...

HLESTAKOV (*sama häälega*): Mitte mõhku ei saa aru, puhta jama.

LINNAPEALIK: Te-te-te... tents, teie ekstsellents, kas te ei suvatseks puhkama heita?... Siin on tuba ja kõik, mis vaja.

HLESTAKOV: Jamajutt – puhkama. Hea küll, ma võin puhata.

Hommikusöök oli teil hea... Ma olen rahul, ma olen rahul.

(*Deklameerides.*) Soolatursk! Soolatursk! (*Läheb kõrvaltuppa, linnaapealik tema kannul.*)

VII ETTEASTE

Endised peale Hlestakovi ja linnapealiku.

BOBTŠINSKI (*Dobtšinskile*): Vaat see on alles mees. Vaata, mis tähendab mees. Elu sees ma pole nii tähtsa isikuga koos olnud, ma pidin hirmu pärast ära surema. Mis te arvate, kes ta auastme poolest võiks olla?

DOBTŠINSKI: Ma arvan, et äärepealt kindral.

BOBTŠINSKI: Aga mina arvan, et kindral ei kõlba tal kingapaelagi siduma! Või kui on kindral, siis ikka generalissimus ise. Kuulsite, kuidas ta riiginõukogu pitsitab. Lähme, räägime kähku Ammos Fjodorovitšile ja Korobkinile. Hüvasti, Anna Andrejevna!

DOBTŠINSKI: Hüvasti, kulla vader! (*Mõlemad ära.*)

ARTEMI FILIPPOVITŠ (*Luka Lukitsile*): Lihtsalt õudne. Aga millest, ise ka ei tea. Ja meil pole mundridki seljas. Mis siis, kui magab välja ja väänab raporti Peterburi. (*Lahkub mõtlikult koos koolirevidendiga.*) Hüvasti, armuline proua!

VIII ETTEASTE

Anna Andrejevna ja Marja Antonovna.

ANNA ANDREJEVNA: Küll on kena!

MARJA ANTONOVNA: Küll on armas!

ANNA ANDREJEVNA: Ja kui peenikesed kombed! Kohe näha, et pea-linna värk. Kogu tema olek ja üleüldse... Küll oli hea! Ma hirmsasti armastan sihukesi noormehi! Ma olen lausa arust ära. Ma talle kohe kangesti meeldisin: ma panin tähele – muudkui aga vaatas mind.

MARJA ANTONOVNA: Oi, mamma, ta vaatas mind.

ANNA ANDREJEVNA: Mine metsa oma jutuga! See pole jutt ega midagi.

MARJA ANTONOVNA: Ei, mamma, tõsijutt.

ANNA ANDREJEVNA: Ütle nüüd! Jumal hoidku, hakka veel vaidlema!
Ma ütlen ei, siis on ei. Kus ta siis sind vaatas? Ja mis hea pärast ta
sind pidi vaatama?

MARJA ANTONOVNA: Tösjutt, mamma, muudkui vaatas. Kui hakkas
kirjandusest rääkima, siis vaatas minu poole, ja pärast, kui ta rää-
kis, kuidas ta saadikutega visti mängis, siis ka vaatas minu poole.

ANNA ANDREJEVNA: Noh, võib-olla vaatas ka korra, ja sedagi nii-
sama, moe pärast. Ise mõtles, et: „Olgu peale, vaatan siis teda ka
natuke.“

IX ETTEASTE

Endised ja linnapealik.

LINNAPEALIK (*tuleb kikivarvul*): Tss...

ANNA ANDREJEVNA: Mis on?

LINNAPEALIK: Ei mingit rõõmu, et ma ta täis jootsin. Mis siis, kui
kas või pool sellest, mis ta rääkis, on tõsi? (*Jääb mõttesse.*) Ja miks
see ei peaks tõsi olema? Vintis peaga patrab inimene kõik välja.
Mis meelet, see keelel. Natuke muidugi luiskas ka. Ega ilma luiska-
mata ei käi ükski jutt. Ministritega mängib ja käib keisrilossis...
Ei, noh, tõepoolest, mida rohkem sa mõtled... Tont teda teab,
ei teagi enam, mis peas sündnib. Sa lihtsalt kas seisad nagu kuskil
kellatornis, või sind tahetakse üles puua.

ANNA ANDREJEVNA: Mina ei tundnud küll mingit hirmu, mina
nägin temas lihtsalt kõrgemat masti haritud suurilmainimest, aga
tema auastmed mind ei huvitagi.

LINNAPEALIK: Seal nüüd on need naised! Läbi, sellest sõnast üksi
aitab! Teil on kõik üks pläralära! Plätravad järsku heast peast kah
sõna sekka. Teie saate naha peale ja kõik, aga mees on kadunud
mees. Sina, mu kullake, käitusid temaga nii vabalt nagu mõne
Dobtšinskiga.

ANNA ANDREJEVNA: Selle koha pealt ma soovitan teil küll mitte
muretseda. Meie teame ikka ka ühte-teist... (*Vaatab tütre poole.*)

LINNAPEALIK (*endamisi*): Ah, teiega räägi või ära räägi!... On ikka lugu! Siiamaani ei saa hirmust jagu. (*Teeb ukse lahti ja räägib üle ukse.*) Miška, kutsu politseinikud Svistunov ja Deržimorda, nad on kuskil siinsamas värvava juures. (*Pärast lühikest vaikust.*) Imelik on nüüdsel ajal see ilmaelu: oleks ta siis turskem mees, aga see on kõhn ja kiitskas – mine võta kinni, kes ta on? Sõjaväelane on veel kuidagi tunda, aga nii kui ta fraki selga tõmbab – ma ütlen, nagu kärbitud tiibadega kärbes. Aga ennist trahteris pidas kaua vastu küll. Sihukesi allegooriaid ja kahemõttelisusi väänas, vaata, et ei saa elu lõpuni pihta. Lõpuks andis ikka järele. Ja rääkis veel rohkemgi kui tarvis. Kohe näha, et inimene on noor.

X ETTEASTE

Endised ja Ossip. Kõik jooksevad talle vastu ja annavad sõrmedega märku.

ANNA ANDREJEVNA: Tule siia, kulla mees!

LINNAPEALIK: Tss!... Noh? Noh? Magab?

OSSIP: Veel ei maga, alles ringutab.

ANNA ANDREJEVNA: Kuule, mis su nimi on?

OSSIP: Ossip, armuline proua.

LINNAPEALIK (*naisele ja tütrele*): Aitab, aitab teile küll! (*Ossipile.*) Noh, sõber, anti sulle hästi süüa?

OSSIP: Hästi anti, tänan alandlikult, hästi anti.

ANNA ANDREJEVNA: Kuule, ütle, sinu härral käib vist hiigla palju krahve ja vürste külas?

OSSIP (*kõrvale*): Mis ma nüüd ütlen?
Aga andsid praegu hästi süüa, annavad pärast veel rohkem. (*Valjusti.*)
Jaa, käib ka krahve.

MARJA ANTONOVNA: Kulla Ossip,
küll sul on tore härra!

ANNA ANDREJEVNA: Aga ütle palun, Ossip, kuidas ta...

LINNAPEALIK: Jätke palun järele! Te ainult segate mind oma tühja plärraga! Noh, sõber, kuidas on?...

ANNA ANDREJEVNA: Aga mis aukraad su härral ka on?

OSSIP: Aukraad nagu aukraad ikka.

LINNAPEALIK: Issand jumal, teie ikka oma lollide küsimustega! Asjast ei saa sõnagi rääkida. Noh, sõber, kuidas su härra ka on?... Kas on väga vali? Teeb ka kõva särku?

OSSIP: Jaa, korda armastab küll. Temal peab kõik ikka korras olema.

LINNAPEALIK: Mulle meeldib väga sinu nägu. Sa oled vist üks hea inimene. Mis siis...

ANNA ANDREJEVNA: Kuule, Ossip, mismoodi su härra käib seal, kas mundriga või...

LINNAPEALIK: Jätke juba järele, igavesed tatraveskid. Meil on tarvilik jutt. Inimese elu on mängus... (Ossipile.) Mis siis ikka, sõber, sa

mulle tõesti väga meeldid. Tead, ega reisi peal pole paha, kui saad vähe rohkem teed juua – ilm on praegu viluvõitu – nii et võta paar ruublit jootraha.

OSSIP (*raha võttes*): Tänan alandlikult, armuline härra. Andku jumal teile tervist igatpidi. Vaest inimest aitasite.

LINNAPEALIK: Olgu, olgu, mul on endal ka hea meel. Aga tead, sõber...

ANNA ANDREJEVNA: Kuule, Ossip, aga mis värvि silmad su härrale kõige rohkem meeldivad?

MARJA ANTONOVNA: Ossip, kullake, küll sinu härral on armas ninanöps!

LINNAPEALIK: Oodake nüüd, laske mina! (*Ossipile*.) Kuule, sõber, ütle palun, mille peale sinu härra rohkem rõhku paneb, ühesõnaga, mis talle reisi peal kõige rohkem meeldib?

OSSIP: Meeldib talle olenevalt sellest, kuidas juhtub. Kõige rohkem ta tahab, et teda hästi vastu võetaks, et kostitus oleks hea.

LINNAPEALIK: Hea?

OSSIP: Hea jah. Tühja minust, mina olen pärisorine inimene, aga tema vaatab, et minul ka oleks hea. Jumala tõsi! Teinekord sõidame kuskilt läbi: „Noh, Ossip, anti sulle ka hästi süüa?“ – „Halvasti, teie kõrgeausus!“ – „Eh, Ossip, see on paha peremees. Sa tuleta mulle meelde, kui koju jõuame.“ – „Ah,“ mõtlen mina (*lõöb käega*), „jumal temaga! Mina olen lihtne inimene.“

LINNAPEALIK: Hea ja asjalik jutt sul. Enne ma andsin sulle jootraha, säh, veel saiaraha pealekauba.

OSSIP: Mille eest, teie kõrgeausus? (*Peidab raha ära*.) Eks ma siis joon teie terviseks.

ANNA ANDREJEVNA: Tule, Ossip, minu juurde, saad kah.

MARJA ANTONOVNA: Ossip, armas, suudle oma härrat!
(*Teisest toast kostab Hlestakovi köhatus*.)

LINNAPEALIK: Tss! (*Tõuseb kikivarvule. Terve stseen poolel häälle*.) Ärge jumala pärast lärmake! Käige minema! Aitab teile küll...

ANNA ANDREJEVNA (*Marja Antonovnale*): Lähme. Ma räägin sulle, mis ma meie külalisel nägin, see on neljasilmajutt.

X ETTEASTE

LINNAPEALIK: Küll nüüd laterdavad maad ja ilmad kokku, sa ainult kuula! Ja pärast kõrvad jooksevad virtsavett! (*Ossipi poole pöördudes.*) Noh, sõber...

XI ETTEASTE

Endised, Deržimorda ja Svistunov.

LINNAPEALIK: Tss! Nagu karud müdistavad saabastega! Vajuvad sisse, nagu keegi oleks nelikümmend puuda vankrist maha visanud! Kus, kurat, te kooseredate?

DERŽIMORDA: Nii nagu käsk oli...

LINNAPEALIK: Tss! (*Paneb tal suu kinni.*) Kraaksub nagu vares! (*Osatab teda.*) Nii nagu käsk oli! Röögib nagu tõrre põhjast! (*Ossipile.*) Noh, sõber, sina mine, pane seal valmis, mis härrale tarvis. Kõik, mis majas on, ainult nõua. (*Ossip ära.*)

Aga teie – seisate trepi peal ja mitte üks samm!

Ja mitte ühte võõrast ei lase majja, eriti kaupmehi! Kui kas või ühe sisse lasete, siis...

Nii kui näete, et mõni tuleb palvekirjaga, või kas või ilma palvekirjata, aga näeb sedamoodi välja, et tahab minu peale kaevata, siis kohe kraest kinni ja nätaki! Vaat nii!

Nii et aitab!

(*Näitab jalaga.*)

Kas kuulsite? Tss...

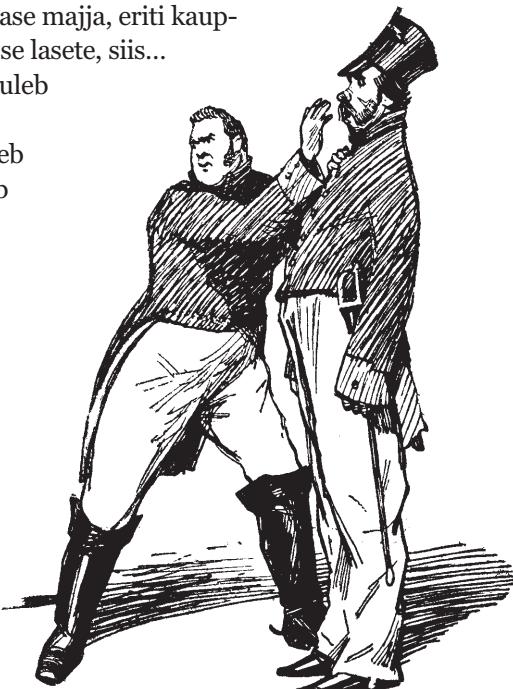
Tss...

(*Kikivarvul*

politseinike

kannul

ära.)

NELJAS VAATUS

Sama tuba linnapealiku majas.

I ETTEASTE

Tulevad ettevaatlikult, peaaegu kikivarvul:

*Ammos Fjodorovitš, Artemi Filippovitš, postkontori ülem,
Luka Lukitš, Dobtšinski ja Bobtšinski, täies paraadmundris.*

Terve stseen käib poolel häälel.

AMMOS FJODOROVITŠ (*seab kõik poolringi*): Jumala eest, härrased, kähku ringi, ja rohkem korda! Jumal hoidku: keisrilossis käib ja riiginõukogule teeb säru! Rivasse. Võtke lahingurivisse, tingimata lahingurivisse. Teie, Pjotr Ivanovitš, jooksete siitpoolt, aga teie, Pjotr Ivanovitš, seisate siin. (*Mõlemad Pjotr Ivanovitsid sibavad kikivarvul paigale.*)

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Tehke, mis tahate, Ammos Fjodorovitš, aga me peaks midagi ette võtma.

AMMOS FJODOROVITŠ: Mida nimelt?

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Teadagi mida.

AMMOS FJODOROVITŠ: Kas pistma või?

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Nojah, kas või pistma.

AMMOS FJODOROVITŠ: Ohtlik, tont võtku, tõstab kisa: kroonumees. Kui annaks nagu aadlike annetusena mõne ausamba heaks?

POSTKONTORI ÜLEM: Või siis, et näete, tuli postiga raha, ei tea, kelle oma.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Vaadake, et ta teid postiga kuhugi kaugemale ei saada. Kuulge, ega neid asju hästi-korraldatud riigis niiviisi ei aeta. Miks on meid siin terve eskadron? Esitlema peab ennast ühekaupa

ja nelja silma all, ja sedasamust ka... nagu kord ja kohus – et mitte üks kõrv ei kuuleks. Vaat kuidas hästikorraldatud ühiskonnas asju aetakse. Eks teie, Ammos Fjodorovitš, hakake esimesena pihta.

AMMOS FJODOROVITŠ: Parem ikka teie, teie asutuses kõrge külaline kinnitas keha.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Parem siis juba Luka Lukitš kui noorsoo valgustaja.

LUKA LUKITŠ: Ma ei saa, härrased, ma ei saa. Ma pean tunnistama, mind on nii kasvatatud, et kui keegi üks aukraad kõrgem minuga rääkima hakkab, siis mul on süda saapasääres ja keel on nagu mudas kinni. Ei, härrased, jätke mind küll mängust välja.

ARTEMI FILIPPOVITŠ (*Ammos Fjodorovitsile*): Noh, peale teie pole kedagi. Mis teie ka ei ütleks, see tuleb nagu Cicero nokast.

AMMOS FJODOROVITŠ: Jätke nüüd, jätke nüüd! Cicero! Küll nüüd leiutas. Kui sa teinekord oma hurtadest ja hagijatest rääkides hoogu lähed...

KÕIK (*käivad talle peale*):
Ei, ega te ainult koertest, te ju
Paabeli torni ehitamisest ka...
Ei, Ammos Fjodorovitš,
ärge jätke meid maha,
olge meile isa eest!...
Ei, Ammos Fjodorovitš!

AMMOS FJODOROVITŠ:
Jätke mind rahule!
(*Sel ajal kostab Hlestakovi toast samme ja köhimist.
Kõik tormavad üksteise võidu ukse poole, trügivad ja katsuvad välja päaseda, mis ei sünni ilma, et mõni muljuda ei saaks. Kostab vaikseid karjeid.*)

BOBTŠINSKI HÄÄL:
Oi, Pjotr Ivanovitš,
Pjotr Ivanovitš!
Jala peale astusite!

ZEMLJANIKA HÄÄL: Laske ometi elada, täitsa laiaks litsuvad.
(*Kostavad veel mõned karjed: „Ai, ai!“ Lõpuks pääsevad kõik välja ning tuba jäääb tühhaks.*)

II ETTEASTE

Hlestakov tuleb üksi, silmad unised.

Sai vist kõvasti põõnatud. Kust nad need madratsid ja sulekotid kokku kraapisid? Päris higiseks võttis. Nad vist sokutasid mulle eile hommikusöögi ajal midagi sisse, pea lõhub siiamaani. Nagu ma näen, võib siin mõnusasti aega viita. Mulle meeldib külalislahkus, ja tuleb tunnistada, mulle meeldib rohkem, kui mulle tehakse meelegehead puhtast südamest, mitte omakasu pärast. Aga linnapealiku türel pole väga vigagi, ja mammi on ka sihuke, et käiks veel küll. Ma ei tea, aga sihuke elu mulle lausa meeldib.

III ETTEASTE

Hlestakov ja Ammos Fjodorovitš.

AMMOS FJODOROVITŠ (*tuleb sisse ja jäääb seisma, endamisi*):
Issand jumal, ole mulle armuline! Põlved lausa värisevad.
(*Valjusti, end sirgu ajades ja käsi mõõgal.*) Mul on au end esitleda:
siinse kreisikohtu kohtunik, kolleegiumiassessor Ljapkin-Tjapkin.

HLESTAKOV: Palun istuge. Teie olete siin siis kohtunik?

AMMOS FJODOROVITŠ: 816. aastal valiti mind aadelkonna tahtel kolmeks aastaks ja siiamaani olen ametis.

HLESTAKOV: Tasub siis ka ära see kohtunikuamet?

AMMOS FJODOROVITŠ: Kolme kolmikaasta eest esitati mind ülemuste heaksikiidul 4. järgu Vladimiri saamiseks. (*Kõrvale.*) Raha on pihus, aga pihk on kui tules.

HLESTAKOV: Mulle meeldib Vladimir. Anna 3. jäärk enam nii ei meeldi.

AMMOS FJODOROVITŠ (*sirutab kokkupigistatud rusika natuke ettepoole. Kõrvale.*): Issand jumal, kus ma nüüd istun! Nagu süte peal.

HLESTAKOV: Mis teil seal käes on?

AMMOS FJODOROVITŠ (*satub segadusse ja pillab rahapaberid põrandale*): Ei midagi.

HLESTAKOV: Kuidas ei midagi? Ma näen, raha kukkus maha.

AMMOS FJODOROVITŠ (*üle kere värisedes*): Sugugi mitte. (*Kõrvale.*) Oh jumal! Ja olengi kohtu all. Ja kinnivõtjad vankriga on ukse ees.

HLESTAKOV (*tõstab üles*): Ja ongi raha.

AMMOS FJODOROVITŠ (*kõrvale*): Soh, kõik on läbi! Nüüd on lõpp!

HLESTAKOV: Teate mis? Laenake see mulle.

AMMOS FJODOROVITŠ (*kähku*): Kuidas muidu, kuidas muidu... Suurima heameelega. (*Kõrvale.*) No julgemini, julgemini! Aita välja, püha jumalaema!

HLESTAKOV: Teate, ma olen reisi peal kaunis vaeseks jäänud, ikka ühte-teist... Muide, ma saadan teile maalt kohe ära.

AMMOS FJODOROVITŠ: Taevas hoidku! Kuidas te võite? See on isegi suur au... Muidugi, mina oma nõdra jõuga, ihust ja hingest ülemate heaks... püünan ära teenida... (*Kergitab end toolilt, pulksirgelt, käed külgedel.*) Ei julge oma juuresolekuga kauem tütitada. Ega ei ole mõnda korraldust?

HLESTAKOV: Mis korraldust?

AMMOS FJODOROVITŠ: Ma pean silmas, ega te ei anna mõnda korraldust meie kreisikohtule?

HLESTAKOV: Milleks? Mul pole ju selle kohtuga enam mingit pistmist.

AMMOS FJODOROVITŠ (*kummardades ja ära minnes, kõrvale*): Noh, linn on meie!

HLESTAKOV (*kui teine on ära läinud*): Kohtunik on hea inimene!

IV ETTEASTE

Hlestakov ja postkontori ülem (tuleb sisse, selg sirge, munder seljas, käsi mõõgal).

POSTKONTORI ÜLEM: Mul on au end esitleda: postkontori ülem, õuenõunik Špekin.

HLESTAKOV: Oo, olge aga lahke! Ma pean heast seltskonnast väga lugu. Istuge. Te olete ju alati siin elanud?

POSTKONTORI ÜLEM: Just nii.

HLESTAKOV: Mulle teie linn meeldib. Muidugi, rahvast pole teab kui palju, aga mis sest? See ei ole ju pealinn. Eks ole, see ei ole ju pealinn?

POSTKONTORI ÜLEM: Tõsi mis tõsi.

HLESTAKOV: Sest et ainult pealinnas on *bon ton* ja ei ole provintsi-hanesid. Mis teie arvate, on ju nii?

POSTKONTORI ÜLEM: Just nii. (*Kõrvale.*) Ära sa ütle, ei pea sugugi uhkeks. Igat asja küsib.

HLESTAKOV: Ja ometigi, tunnistage üles, ka väikeses linnas võib elada õnnelikku elu.

POSTKONTORI ÜLEM: Just nii.

HLESTAKOV: Minu meekest, mis on tarvis? Ainult seda, et nad sust lugu peaksid, sind siiralt armastaksid – eks ole?

POSTKONTORI ÜLEM: Tõsi mis tõsi.

HLESTAKOV: Ma pean ütlema, mul on hea meel, et te minuga ühel arvamisel olete. Mind võib muidugi imelikuks pidada, aga mul on juba sihuke iseloom. (*Vaatab talle silma, räägib omaette.*) Küsiks sellelt postkontori ülemalt õige laenu. (*Valjusti.*) Mul juhtus sihuke imelik lugu, et köik raha sai tee peal otsa. Kas teie ei saaks mulle anda kolmsada rubla laenu?

POSTKONTORI ÜLEM: Miks ei? Minu meekest see oleks ülim õnn. Palun, olge lahke. Kõigest hingest teie teenistuses.

HLESTAKOV: Tänan väga. Ma pean ütlema, ma ei taha ennast reisi peal kuidagi piirata, ja mis mõttega? Eks ole?

POSTKONTORI ÜLEM: Just nii. (*Tõuseb, ajab end sirgu ning paneb käe mõõgale.*) Ei julge oma kohalolekuga kauem tülitada... Ega ei ole postiameti kohta mõnda märkust?

HLESTAKOV: Ei, mitte midagi.

Postkontori ülem kummardab ja lahkub.

HLESTAKOV (*sigarit süüdates*): Paistab, et postiülem on ka väga hea inimene. Vähemalt teenistusvalmis. Sihukesi inimesi ma armastan.

V ETTEASTE

Hlestakov ja Luka Lukitš, kes lausa lükatakse uksest sisse.

*Tema selja taga kostab peaaegu valjusti:
„Mis sa kardad?“*

LUKA LUKITŠ (*ajab end värisedes sirgu, käsi mõõgal*): Mul on au end esitleda: koolirevident, titulaarnõunik Hlopov.

HLESTAKOV: Aa, olge aga lahke. Istuge, istuge. Sigarit ei soovi? (*Ulatab talle sigari.*)

LUKA LUKITŠ (*endamisi, kõhledes*): Säh sulle lops! Seda poleks küll oodanud. Võtan või ei võta?

HLESTAKOV: Võtke, võtke, see on korralik sigar. Muidugi mitte see, mis Peterburis. Seal ma olen tõmmanud sigareid – kakskümmend viis rubla sada. Iseendal suudled kätt, kui oled ära tõmmanud. Võtke, pange tuld. (*Ulatab talle küünla.*)

Luka Lukitš üritab tuld panna ja väriseb üle kere.

HLESTAKOV: Ega mitte sellest otsast!

LUKA LUKITŠ (*on sigari hirmuga maha pillanud, sülitanud, ning käega liüies endamisi*): Kuradile kogu see väär! Pagana argus ajas kõik mokka!

HLESTAKOV: Ma vaatan, te ei ole suur suitsumees. Mina pean ütlema, et suits on minu nõrkus. Ja naissoo suhtes ei saa ka öelda, et jätkaks ükskõikseks. Kuidas teie? Kummad teile rohkem meeldivad, blon-did või brünetid?

Luka Lukitš on täiesti jahmunud ega mõista midagi öelda.

HLESTAKOV: Ei, te öelge ausalt, kas blondid või brünetid?

LUKA LUKITŠ: Ei julge teada.

HLESTAKOV: Ei, ei, ärge punnige midagi. Mind huvitab just teie maitse.

LUKA LUKITŠ: Julgen ette kanda, et... (*Kõrvale.*) Ise ka ei tea enam, mis ma räägin.

HLESTAKOV: Ahaa, te ei taha öelda. Vist ikka mõni brünnett on teid oma paeltesse püüdnud? Tunnistage üles, et on?

Luka Lukitš on vait.

HLESTAKOV: Ahaa, punastasite! Näete nüüd! Miks te siis ei räägi?

LUKA LUKITŠ: Araks lõin, teie kõrge... teie püha... teie hiil... (*Kõrvale.*) Ära andis, neetud keel, ära andis!

HLESTAKOV: Araks lõite? Aga minu silmades on tõesti midagi, mis araks teeb. Vähemalt seda ma tean, et ükski naine ei suuda neile silmadele vastu panna, kas pole nii?

LUKA LUKITŠ: Just nii.

HLESTAKOV: Mul juhtus kole imelik lugu – raha sai tee peal täiesti otsa. Kas teie ei saaks mulle laenata kolmsada rubla?

LUKA LUKITŠ (*kahmab taskute järele, endamisi*): No nüüd oleks pauk, kui ei oleks! On, on! (*Võtab välja ja ulatab värisedes raha-tähed.*)

HLESTAKOV: Tänan alandlikult.

LUKA LUKITŠ: Ei julge oma kohalolekuga kauem tilitada.

HLESTAKOV: Hüvasti.

LUKA LUKITŠ (*lendab lausa jooksujalu välja ning räägib kõrvale*): Noh, jumal tänatud! Ehk ei hakka klasse vaatamagi.

VI ETTEASTE

*Hlestakov ja Artemi Filippovits, end sirgu ajades
ja käsi mõõgal.*

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Mul on au end esitleda: hoolekandeasutuste kuraator, õuenõunik Zemljanika.

HLESTAKOV: Tervist, palun lahkelt, võtke istet.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Mul oli au teid saata ja isiklikult vastu võtta minu järelevalve alla usaldatud hoolekandeasutustes.

HLESTAKOV: Ah jaa, ma mäletan. Te pakkusite väga hea hommikune.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Isamaa heaks püüan rõõmuga.

HLESTAKOV: Ma pean tunnistama, see on minu nõrkus: ma pean heast söögist väga lugu. Öelge palun, mulle tundub, te olite eile nagu kasvult vähe lühem, kas ei olnud?

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Väga võimalik. (*Pärast vaikust.*) Ma võin öelda, et ma ei anna endale armu ja pean usinasti teenistust.

(*Nihkub oma tooliga lähemale ja räägib poolel häälel.*) Aga meie postkontori ülem ei tee mitte kui midagi: kõik asjad on täiesti ripakil, post seisab... Suvatsege isiklikult tingimata uurida. Kohtunik ka, kes enne mind siin oli, käib ainult jänesejahil, kohturuumides peab koeri, ja elukombed, kui teile tunnistada, muidugi isamaa hüvanguks ma pean seda tegema, kuigi ta on mu sugulane ja sõber, siis elukombed on tal äärmiselt laiduväärt: meil on üks mõisnik Dobtšinski, keda te nägite, ja nii kui see Dobtšinski oma jala kodunt välja saab, nii on kohtunik ta naise juures platsis, ma võin vänduda... Ja vaadake kindlasti lapsi: mitte üks ei ole Dobtšinski nägu, vaid kõik, isegi plikatirts, on nagu kohtuniku suust kukkunud.

HLESTAKOV: Ütle nüüd! Seda ma ei osanud küll arvata.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Meie koolirevident kah. Mina ei tea, kuidas võisid ülemused temale niisuguse ameti usaldada. Ta on hullem kui jakobiin, ja noorsoole sisendab sihukesid ebalojaalseid põhimõtteid, et ma parem ei räägi. Ehk te käsite, ma paneks selle kõik paberile?

HLESTAKOV: Hästi, pange kas või paberile. Mul oleks väga meeldiv. Teate, teinekord, kui on igav, ma hea meelega loen midagi naljakat... Kuidas teie nimi oli? Mul läheb kogu aeg meekest ära.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Zemljanika.

HLESTAKOV: Ah jaa, Zemljanika. No ja öelge palun, kas teil ka lapsi on?

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Kuidas muidu! Viis tükki. Kaks on juba täiskasvanud.

HLESTAKOV: Olge lahke, või täiskasvanud? Ja mis nende... mis neil need...

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Kas te ei suvatse mitte küsida, mis nende nimed on?

HLESTAKOV: Jah, mis nende nimed on?

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Nikolai, Ivan, Jelizaveta, Marja ja Perepetuja.

HLESTAKOV: See on tubli.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Ei julge enam tütitada oma kohalolekuga, raisata pühade kohuste täitmiseks määratud aega... (*Kummardab, et ära minna.*)

HLESTAKOV (saates): Ei, pole viga. See oli kõik väga naljakas, mis te rääkisite. Palun mõni teine kord jälle... Mulle see väga meeldib. (*Pöördub tagasi ning, ukse lahti tõmmanud, hõikab talle järele.*) Hei, teie! Ikka ma unustan teie nime ja isanime ära.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Artemi Filippovitš.

HLESTAKOV: Olge nii lahke, Artemi Filippovitš, mul on sihuke imelik lugu: tee peal sai kogu raha otsa. Ega teil ei ole laenata üks nelisada rubla?

ARTEMI FILIPPOVITŠ: On küll.

HLESTAKOV: Näete, kuidas klapib. Tänan teid alandlikult.

VII ETTEASTE

Hlestakov, Bobtšinski ja Dobtšinski.

BOBTŠINSKI: Mul on au end esitleda: selle linna elanik Pjotr Ivani poeg Bobtšinski.

DOBTŠINSKI: Mõisnik Pjotr Ivani poeg Dobtšinski.

HLESTAKOV: Aa, ma olen teid ju näinud. Te vist tookord kukkusite? Kuidas nina on?

BOBTŠINSKI: Jumal tänatud! Ärge üldse muretsege: kuivaks on tõmmanud, praegu on päris kuivaks tõmmanud.

HLESTAKOV: See on hea, et kuivaks on tõmmanud. Mul on hea meel... (Järsult ja rabetalt.) Raha teil ei ole?

BOBTŠINSKI: Raha? Mis raha?

HLESTAKOV (*valjusti ja kiiresti*): Laenu üks tuhat rubla.

BOBTŠINSKI: Sihukest summat jumala eest ei ole. (*Dobtšinskile*.) Ega teil ei ole?

DOBTŠINSKI: Mul kaasas ei ole. Sest et minu raha, kui te teada tahate, on paigutatud ühiskondliku hoolekande valitsusse.

HLESTAKOV: No kui tuhandet ei ole, siis üks sada.

BOBTŠINSKI (*taskutes tuhnides Dobtšinskile*): Ega teil ei ole sadat rubla? Mul on kõigest nelikümmend paberrahas.

DOBTŠINSKI (*vaatab rahataskut*): Kõigest kakskümmend viis.

BOBTŠINSKI: Otsige ikka hoolega. Ma tean, teil on seal paremas taskus, paremal pool, auk sees, ehk on seal läbi augu läinud.

DOBTŠINSKI: Ei, tõesti, läbi augu ka ei ole.

HLESTAKOV: Noh, ükskõik. Ma niisama. Hästi, las olla kuuskümmend viis rubla. Teeb ühe välja. (*Võtab raha*.)

DOBTŠINSKI: Ma julgeksin paluda teid ühes üpris täbaras asjas.

HLESTAKOV: Ja mis see on?

DOBTŠINSKI: Üks üpris õrnaloomuline asi. Vaadake, minu vanem poeg sündis mul juba enne abielu.

HLESTAKOV: Jah?

DOBTŠINSKI: Tähendab, nii selle kohta öeldakse, aga tegelikult ta sündis mul täiesti nagu abielus, ja seda kõike ma kinnitasin hiljem nagu kord ja kohus seaduslike abielusidemetega. Nüüd ma siis tahangi, et ta oleks minu päris, ühesõnaga, seaduslik poeg, ja kannaks sama nime mis minagi: Dobtšinski.

HLESTAKOV: Hea küll, las kannab! Seda võib.

DOBTŠINSKI: Ega ma polekski teid tüilitanud, aga andest on kahju. Poiss on ju sihuke, et... annab suuri lootusi. Loeb peast kõiksugu salme, ja kui saab kuskilt noa kätte, kohe nikerdab väikseid troskasiid nii osavasti nagu mustkunstnik kohe. Pjotr Ivanovitš teab ka.

BOBTŠINSKI: Jaa, annet on kõvasti.

HLESTAKOV: Hästi, hästi! Ma katsun selles asjas rääkida... Ma loodan, see saab kõik tehtud, jaa, jaa. (*Bobtšinski poole pöördudes.*) Kas teil ka on mulle midagi öelda?

BOBTŠINSKI: Kuidas muidu, mul on kõige alandlikum palve.

HLESTAKOV: Mis palve, mis asjas?

BOBTŠINSKI: Ma palun teid alandlikult, kui te Peterburi sõidate, öelge seal kõigile aukandjatele, senaatoritele ja admirallidele, et vaadake, teie hiilgus või kõrgeausus, selles ja selles linnas elab Pjotr Ivanovitš Bobtšinski. Just nii öelgegi: elab Pjotr Ivanovitš Bobtšinski.

HLESTAKOV: Väga hea.

BOBTŠINSKI: Ja kui juhtub, et te saate keisrile öelda, siis öelge ka keisrile, et sihuke lugu, teie keiserlik majesteet, et selles ja selles linnas elab Pjotr Ivanovitš Bobtšinski.

HLESTAKOV: Väga hea.

DOBTŠINSKI: Vabandage, et me teile oma kohalolekuga tüli tegime.

BOBTŠINSKI: Vabandage, et me teile oma kohalolekuga tüli tegime.

HLESTAKOV: Pole viga, pole viga. Oli väga meeldiv.

(Saadab nad välja.)

VIII ETTEASTE

Hlestakov on üksi.

Siin on palju ametnikke. Ainult mulle paistab, et nad peavad mind riigiteenijaks. Eile sai neile vist udu aetud. Lollikari! Kirjutaks õige kõigest Peterburi Trjapitškinile. Tema neid artikleid vahel ikka kirjutab. Las ta siis sarjab nad korralikult läbi. Hei, Ossip! Anna mulle paberit ja tinti! (Ossip vaatab üle ukse, öeldes: „Kohe.“) Ja kes juba Trjapitškinile hammaste vahelle satub, see hoidku oma nahk – ka lihase isa peale ei halasta, ja raha peale on ka maias. Muide, need ametnikud on kenad inimesed: see on neist ilus, et nad mulle laenu andsid. Vaatan õige üle, palju mul raha on. See on kohtunikult kolmsada. See on postkontori ülemalt kolmsada, kuussada, seitssada, kaheksasada... Küll on võidunud paber! Kaheksasada, üheksasada... Ohoo, juba üle tuhande. Aga nüüd, kapten! Tulge aga nüüd lagedale! Vaatame, kes keda!

IX ETTEASTE

Hlestakov ja Ossip, tindi ja paberiga.

HLESTAKOV: Noh, tohman, näed, kuidas mind kostitatakse ja vastu võetakse? (Hakkab kirjutama.)

OSSIP: Jah, jumal tänatud! Ainult, teate mis?

HLESTAKOV (kirjutab): Mis on?

OSSIP: Sõitke siit minema. Jumala eest, on juba aeg.

HLESTAKOV (kirjutab): Kuula lori! Ei tea, miks?

OSSIP: Niisama. Jumal nende kõigiga. Laaberdasite siin kaks päeva ja aitab. Mis nendega ikka nii kaua sekeldada? Sülitage nende peale! Ei või iial teada: kui juhtub mõni teine tulema. Jumala eest! Ja hobused on siin uhked, kihutaksime nii, et...

HLESTAKOV (kirjutab): Ei. Ma tahan veel siin elada. Parem homme.

OSSIP: Mis homme! Jumala eest, sõidame! Las teil olla siin suur au, aga teate, parem on ikka kähku ära sõita... Teid ju tõesti võeti kellegi teise pähe, ja isa saab kurjaks, et te nii kauaks jäite... Kui tõesti paneks uhkelt minema! Siit saaks ausad hobused.

HLESTAKOV (*kirjutab*): Hea küll. Ainult vii see kiri enne ära, ja võta siis pealegi küüdipass. Ja vaata ikka, et oleks head hobused. Küüdimeestele ütle, et ma annan hõberubla nina peale, et sõidutaksid mind nagu sõjakullerit ja lõöksid laulu! (*Kirjutab edasi.*) Ma kujutan ette, Trjapitškin naerab enda lõhki...

OSSIP: Kirja ma saadan siitmaja teenriga, ma ise pakin parem asjad kokku, et aeg raisku ei läheks.

HLESTAKOV (*kirjutab*): Hästi. Too ainult küünal.

OSSIP (*läheb välja ja räägib lava taga*): Hei, kuule, vend! Viid kirja posti, ja ütle postkontori ülemale, et võtku ilma rahata, ja ütle, et härrale antaks kohe kõige parem kulleritroika. Ja ütle, et sõiduraha härra ei maksa. Ütle, et küüt on kroonu kulul. Ja et kõik käiks eluga, et muidu härra vihastab. Oota, kiri ei ole veel valmis.

HLESTAKOV (*kirjutab edasi*): Huvitav oleks teada, kus ta nüüd elab, Posti või Herne uulitsas. Tema armastab ju ka tihti kortereid vahetada ja maksmata jäätta. Panen umbropsu Posti uulitsasse. (*Murrab kirja kokku ja kirjutab aadressi.*)

*Ossip toob küünla. Hlestakov pitseerib kirja kinni.
Samal ajal kostab Deržimorda hääl: „Kus sa ronid, habe?
Öeldi sulle, kedagi ei tohi sisse lasta.“*

HLESTAKOV (*annab Ossipile kirja*): Säh, vii ära.

KAUPMEEESTE HÄÄLED: Laske meid läbi! Te ei tohi meid keelata. Me tulime asja pärast.

DERŽIMORDA HÄÄL: Käige minema! Ei võta vastu, magab. (*Lärm läheb suuremaks.*)

HLESTAKOV: Mis seal lahti on? Vaata, mis lärm see on.

OSSIP (*vaatab aknast*): Mingid kaupmehed tahavad sisse tulla, aga politseinik ei lase. Vehivad paberitega, tahavad vist teid näha.

HLESTAKOV (*tuleb akna juurde*): Mis teil on, kulla mehed?

KAUPMEEESTE HÄÄLED: Otsime sinu helduse abi. Käsi, aulik härra, meie palve vastu võtta.

IX ETTEASTE

HLESTAKOV: Laske nad sisse, laske sisse! Las tulevad. Ossip, ütle neile, las tulevad. (Ossip ära.)

HLESTAKOV (*võtab palvekirjad läbi akna vastu, teeb ühe lahti ja loeb*): „Tema körgeaulisele hiilgusele härra finantskantslerile kaupmees Abdulinilt“... Mis pagan see on: sihukest auastet pole olemaski!

X ETTEASTE

Hlestakov ja kaupmehed veinikorvi ja suhrupeadega.

HLESTAKOV: Mis teil on, kulla mehed?

KAUPMEHED: Tulime teie helduse palvele.

HLESTAKOV: Ja mis te soovite?

KAUPMEHED: Heida armu, aulik härra! Ülekohut kannatame täitsa ilmaaegu.

HLESTAKOV: Kes teeb ülekohut?

ÜKS KAUPMEES: Eks ikka meie linnapealik. Sihukest linnapealikku, aulik härra, ei ole veel millalgi olnud. Sihukest valskust teeb, et ära mitte räägi. Sõjaväe majutamisega on meid täitsa ära kurnanud, pane või nöör kaela. Käitub, nagu heaks arvab. Rabab habeme pihku, ütleb: „Ah sa, tatarlane!“ Jumala eest! Oleks siis, et oleks teda miskit moodi solvanud. Aga me oleme ikka korraast kinni pidanud: mis tema tütrele ja emandale riideks tarvis läheb – ega meie pole vastu. Aga näed, temale on ikka vähe – jumala eest! Tuleb poodi ja kõik, mis ette juhtub, võtab ära. Näeb kalevirulli, ütleb: „Kulla vend, see on ju päris kena kalev, vii see õige minu poole.“ Ja sa muidugi viidki, aga rullis on oma viiskümmend arssinat.

HLESTAKOV: Kas tõesti? On ikka suli!

KAUPMEHED: Jumala eest! Sihukest linnapealikut ei mäleta keegi. Ega muud kui peida poes kõik ära, kui teda näed. Peenemast kraamist ei maksa rääkidagi, kõiksugu rämpsust võtab. Kuivatatud ploomid, seitse aastat tündnis seisnud, mul poesell kah ei võtaks suu

sisse, aga tema kahmab kohe kamaluga. Nimepäev on Anton Antonovitšil tõnisepäeval, ja justkui saab talle kõike viidud, midagi pole puudu. Aga ei, anna aga veel. Ütleb, et onufripäev on tal ka nimepäev. Mis sa teed ära? Viid ka onufripäevaks.

HLESTAKOV: See on ju püsti rõövel.

KAUPMEHED: Jumala eest! Ja katsu sa vastu vaielda, sokutab sulle terve polgu korterisse. Ja kui midagi on, laseb uksed lukku panna. Ütleb, et ihunuhtlust ma sulle ei anna ja piinama ei hakka, ütleb, et see on seadusega keelatud, aga sa, kulla sõber, hakkad mul heeringat sööma!

HLESTAKOV: On alles suli! Selle eest pole muud kui Siberisse.

KAUPMEHED: Kuhu sa oma helduses teda ka ei kupata, kõik oleks hea, saaks ainult meist kaugemale. Meie isa, ära põlga kehvaks meie soola-leiba: me tervitame sind suhkru ja veinikorviga.

HLESTAKOV: Ei, ärge te seda arvake – mina ei võta mingit altkäemaksu. Kui te näiteks pakuksite mulle laenuks üks kolmsada rubla, see oleks hoopis iseasi. Võlgu ma võin võtta.

KAUPMEHED: Ole lahke, meie isa. (*Võtavad raha välja.*)
Mis kolmsada! Võta parem viissada, aga aita.

HLESTAKOV: Olge lahked – kui laenuks, siis mitte üks piuks:
ma võtan.

KAUPMEHED (*ulatavad talle hõbekandikul raha*): Võtke palun kõige kandikuga.

HLESTAKOV: Noh, võib ka kõige kandikuga.

KAUPMEHED (*kummardades*): Võtke siis juba korraga ka suhkrut.

HLESTAKOV: Oi, ei, ei mingit altkäemaksu...

OSSIP: Teie kõrgeausus! Miks te ei võta! Võtke! Tee peal on kõike tarvis. Anna siia suhkrupead ja kott! Anna aga kõik! Kõik läheb asja ette. Mis seal on? Nöör? Anna nöör kah. Nööri läheb kah tee peal tarvis: läheb vanker katki või midagi, saab siduda.

KAUPMEHED: Nii et olge nii armuline, teie hiilgus. Kui ka teie meie palves ei aita, siis kohe ei teagi, mis saab: pane või kõis kaela.

HLESTAKOV: Ilmtingimata, ilmtingimata. Ma püüan.

X ETTEASTE

*Kaupmehed lähevad ära. Kostab naisehääl:
„Ei, sa ei julge mind keelata! Ma kaeban sinu peale talle endale.
Sa ära nügi nii valusasti!“*

HLESTAKOV: Kes seal on? (*Läheb akna juurde.*) Mis sa, mammi, tahad?

KAHE NAISE HÄÄLED: Armu, isake, armu! Võta meid kuulda, auline härra.

HLESTAKOV (*läbi akna*): Laske ta sisse.

XI ETTEASTE

Hlestakov, lukksepa naine ja allohvitseri naine.

LUKKSEPA NAINE (*maani kummardades*): Armu!

ALLOHVTISERI NAINE: Armu...

HLESTAKOV: Mis naised te üldse olete?

ALLOHVTISERI NAINE: Allohvitseri naine Ivanova.

LUKKSEPA NAINE: Lukksepa naine, meie linna kodanik Fevronja Petrova Pošljopkina, minu isake...

HLESTAKOV: Oota, las üks räägib enne. Mis sa tahad?

LUKKSEPA NAINE: Ole armuline, ma kaeban linnapealiku peale!
Et jumal teda igatpidi nuhtleks, et ei tema lastel ega temal endal, kaabakal, ega tema onudel ja tädidel mitte millestki mitte mingisugust tulu ei tõuseks.

HLESTAKOV: Mis siis on?

LUKKSEPA NAINE: No minu mehe käskis nekrutiks võtta, kuigi järg ei olnud veel meieni jõudnud, kaabakas sihuke! Ja seaduse järgi ka ei saa: ta on naisemees.

HLESTAKOV: Kuidas ta ometi tohtis?

LUKKSEPA NAINE: Nää tohtis, kaabakas, tema tohtis. Nuhelgu teda jumal nii siin kui teises ilmas! Et temal, ja kui tal ka tädi on, siis ka tädil kõik nurja läheks, ja isa, kui see tal veel elab, et see sindrinahk

kärvaks või jääks igavesti hinge vaakuma, va raibe! Oleks tulnud võtta rätsepa poeg, lakkekrants pealegi, aga selle vanemad tegid kalli kingituse. Siis ta hakkas kaupmeheemand Pantalejeva pojale pinna peale käima, aga Pantalejeva saatis ta naisele kolm kangarulli. Siis tuligi minu juurde, ütles, et: „Mis asja sa mehega teed? Pole sul meest tarvis ühti.“ Küll ma ise tean, kas mul on tarvis või ei ole, igavene kaabakas. Ütles, et mu mees on varas – mis sest, et ta seni pole varastanud, niikuinii kunagi varastab, ja tulevaasta võetaks ta niikuinii nekrutiks. Mis elu mul on ilma meheta, täielik mölakas! Ma olen nõder naisterahvas, sa igavene lurjus! Et kogu su sugulelts enam jumalavalgust ei näeks, ja kui on ämm, et siis ämm ka...

HLESTAKOV: Hea küll, hea küll. Noh, ja sina? (*Saadab naise välja.*)

LUKKSEPA NAINEN (*minnes*): Ära unusta, isake, ole armuline!

ALLOHVITSERI NAINEN: Mina tulin linnapealiku peale...

HLESTAKOV: Noh, mis siis on, mis asja? Räägi lühemalt.

ALLOHVITSERI NAINEN: Vitsa andis, isakene.

HLESTAKOV: Mismoodi?

ALLOHVITSERI NAINEN: Eksikombel, isake. Eks meie eided läksid turul kiskuma, aga politsei ei saand õigel ajal jaole ja nabisid siis minu kinni. Ja raporteerisid nii läbi, et kaks päeva ei saand istuda.

HLESTAKOV: Mis me siis nüüd teeme?

ALLOHVITSERI NAINEN: Ega teha pole midagi. Aga las ta maksab eksituse eest trahvi. Mis ma oma õnnest ikka ära ütlen, ja raha oleks praegu hirmsasti tarvis.

HLESTAKOV: Hea küll, hea küll! Minge, minge. Ma teen korralduse.

(*Läbi akna pistetakse käed palvekirjadega.*) Kes seal veel on?

(*Läheb akna juurde.*) Ma ei taha, ma ei taha! Ärge andke, ärge andke! (*Eemale astudes.*) Tont võtaks, ära on tüüdanud! Ossip, ära enam lase!

OSSIP (*karjub läbi akna*): Minge, minge! Aeg on läbi, tulge homme.

(*Uks läheb lahti ja lagedale ilmub mingi friisriidest sinelis kuju, habe ajamata, huul paistes ja põsk kinni seotud. Tema taga perspektiivis paistavad ka mõned teised.*)

OSSIP: Mine, mine! Kus sa ronid? (*Surub käed mehe kõhu vastu, presib enda koos temaga esikusse ning lõob ukse enda järel kinni.*)

XII ETTEASTE

Hlestakov ja Marja Antonovna.

MARJA ANTONOVNA: Uih!

HLESTAKOV: Mis te nii ehmusite, armuline preili?

MARJA ANTONOVNA: Ega ma ei ehmunud.

HLESTAKOV (*kenitleb*): Mulle, armuline preili, on väga meeldiv, et teie pidasite mind niisuguseks inimeseks, kes... Kas ma julgeksin teilt küsida, kuhu te mõtlesite minna?

MARJA ANTONOVNA: Tõesti, ma ei läinud mitte kuskile.

HLESTAKOV: Miks te siis, näiteks, ei läinud mitte kuskile?

MARJA ANTONOVNA: Ma mõtlesin, äkki on ema siin...

HLESTAKOV: Ei, ma tahaksin teada, miks te ei läinud mitte kuskile?

MARJA ANTONOVNA: Ma segasin teid. Teil oli tähtsat tegemist.

HLESTAKOV (*edvistades*): Teie silmad on etemad kui tähtsad tegemised... Te ei saa mind kuidagi segada. Mitte kuidagi ei saa. Vastupidi, te võite pakkuda naudingut.

MARJA ANTONOVNA: Te räägite nii pealinna-moodi.

HLESTAKOV: Nii kauni olevuse jaoks nagu teie. Kas ma julgeksin olla nii õnnelik ja pakkuda teile tooli? Või ei, teil peaks olema mitte tool, vaid troon.

MARJA ANTONOVNA: Ma tõesti ei tea... Ma pidungi juba minema...

(*Istub.*)

HLESTAKOV: Küll teil on ilus rätt!

MARJA ANTONOVNA: Te olete pilkajad, te tahaksite provintslaste üle ainult irvitada.

HLESTAKOV: Kuidas ma ihmaksin, armuline preili, et ma oleksin teie rätt ja embaksin teie liiliavalget kaela.

MARJA ANTONOVNA: Ma ei saa üldse aru, millest te räägite. Mingi rätt... Täna on kuidagi kummaline ilm.

HLESTAKOV: Teie huuled, armuline preili, on paremad kui ükskõik mis ilm.

MARJA ANTONOVNA: Te ajate ikka sihukest juttu... Ma paluks parem, et te kirjutaks mulle albumisse mõne salmi mälestuseks. Te vist teate neid palju.

HLESTAKOV: Teie heaks, armuline preili, kõik, mida soovite. Käskige, mis salm see peaks olema?

MARJA ANTONOVNA: Mõni sihuke ilusam ja uuem.

HLESTAKOV: Salm pole midagi! Ma tean neid palju.

MARJA ANTONOVNA: Öelge ka, mis te mulle kirjutate?

HLESTAKOV: Mis ma ikka ütlen, ma tean neid niigi.

MARJA ANTONOVNA: Ma nii armastan salme...

HLESTAKOV: Mul on neid palju, igasuguseid. Ütleme, kas või see: „Oh inimlaps, miks meelehärmis sa taeva vastu tõstad häält...“ Mul on teisi ka, mul praegu ei tule meelete, aga see pole midagi. Selle asemel ma parem avaldan teile oma armastust, mis teie pilgust... (*Nihutab tooli lähemale.*)

MARJA ANTONOVNA: Armastust? Ma ei mõista armastust...

Ma ei ole kunagi teadnud, mis asi see armastus on... (*Nihutab tooli eemale.*)

HLESTAKOV (*nihutab tooli lähemale*): Miks te oma tooli eemale nihutate? Meil on parem, kui me istume teineteise ligi.

MARJA ANTONOVNA (*eemale nihkudes*): Miks ligi? Eemal on sama hea.

HLESTAKOV (*lähemale nihkudes*): Miks eemal? Ligi on sama hea.

MARJA ANTONOVNA (*nihkub eemale*): Aga misjaoks?

HLESTAKOV (*lähemale nihkudes*): Teile ju ainult tundub, et on ligi, aga te kujutage ette, et on eemal. Kui õnnelik ma oleksin, armuline preili, kui ma võiksin suruda teid oma embusse.

MARJA ANTONOVNA (*vaatab aknast välja*): Mis see oli, mis seal nagu lendas? Kas harakas või mõni muu lind?

HLESTAKOV (*suudleb teda õlale ja vaatab aknast välja*): Harakas.

MARJA ANTONOVNA (*tõuseb pahaselt püsti*): Ei, see on juba liig... Milline jultumus!...

XII ETTEASTE

HLESTAKOV (*teda tagasi hoides*): Andestage, armuline preili.
Ma tegin seda armastusest, tõesti armastusest.

MARJA ANTONOVNA: Te peate mind mingiks provintslaseks...
(*Püüab kangesti ära minna.*)

HLESTAKOV (*ikka teda tagasi hoides*): Armastusest, tõepooke ar-
mastusest. Ma tegin niisama nalja, Marja Antonovna, ärge vihasta-
ge! Ma olen valmis teilt põlvili andestust paluma. (*Langeb põlvili.*)
Andke andeks, andke ometi andeks. Te näete, ma olen põlvili.

XIII ETTEASTE

Endised ja Anna Andreevna.

ANNA ANDREJEVNA (*nähes Hlestakovi põrandal*): Ah, mis üllatus!

HLESTAKOV (*püsti tõustes*): Oi sa kurat!

ANNA ANDREJEVNA (*tütrele*): Mis see peab tähendama, mis kombed
need on?

MARJA ANTONOVNA: Mammake, ma...

ANNA ANDREJEVNA: Käi siit minema! Käi minema, kuulsid!
Ja ära oma nägu enam näita. (*Marja Antonovna läheb pisarsilmil
minema.*) Vabandise, ma olen, ausalt öelda, niivõrd hämmingus...

HLESTAKOV (*kõrvale*): See on ka üpris isuäratav, üpris kenakene.
(*Viskub põlvili.*) Te näete, armuline proua, ma põlen armastusest.

ANNA ANDREJEVNA: Te olete põlvili? Oi, tõuske üles, tõuske üles,
siin on põrand täitsa must.

HLESTAKOV: Ei, põlvili, ilmtingimata põlvili, ma tahan teada, mis on
mulle määratud: elu või surm.

ANNA ANDREJEVNA: Aga lubage, ma ei mõista veel päriselt, mis teie
sõnad tähendavad. Kui ma ei eksi, siis teie deklaratsioon puudutab
minu tütar?

HLESTAKOV: Ei, ma armastan teid. Mu elu ripub juuksekarva otsas.
Kui teist ei saa mu kestva armastuse kroon, siis ei vääri mina oma
maist eksistentsi. Leekival rinnal ma palun teie kätt.

ANNA ANDREJEVNA: Aga lubage tähendada, ma olen teatud määral... abielus.

HLESTAKOV: Sellest pole midagi. Armastus ei tee vahet, ka Karamzin on öelnud: „Seadused mõistavad hukka.“ Me taandume voogude varju... Teie kätt, ma palun teie kätt.

XIV ETTEASTE

Endised ja Marja Antonovna, jookseb järsku sisse.

MARJA ANTONOVNA: Mammikene, papa ütles, et te... (*Nähes Hlestakovi põlvitamas, kiljatab.*) Ah, mis üllatus!

ANNA ANDREJEVNA: No mis on? Mida? Misasja? Mis sa tuuseldad? Tormab sisse nagu peata kana. No mis imet sa nüüd leidsid! Mis sulle nüüd pähe lõi? Tõesti nagu kolmeaastane titt. Ei paista, ei paista, kohe kuidagi ei paista, et ta oleks kaheksateist. Ma ei tea, millal sinule küll aru pähe tuleb, millal sina hakkad käituma nii nagu hästikasvatatud neiule sünnis. Millal sina ükskord aru saad, mis asjad on head kombed ja soliidne käitumine?

MARJA ANTONOVNA (*läbi pisarate*): Mammikene, ma tõesti ei teadnud...

ANNA ANDREJEVNA: Sul tõmbab ainult üks tuul peas ringi. Sa võtad neist Ljapkin-Tjapkini tütardest eeskju. Mis asja sa neid vahid, ära sa vahi neid ühti. Sul on teised eeskujud. Sinu ees on su ema. Vaat mis eeskujude järgi sa pead käima.

HLESTAKOV (*haarab tütre käest kinni*): Anna Andrejevna, ärge olge meie õnne vastu, õnnistage meie jäävat armastust!

ANNA ANDREJEVNA (*hämmastunult*): Te siis... teda?...

HLESTAKOV: Otsustage: kas elu või surm?

ANNA ANDREJEVNA: Kas sa näed nüüd, tohman, kas sa nüüd näed. Sinu tühja pärast suvatses meie külaline põlvitada, ja sina tormad sisse nagu hullumeelne. Tõesti kuluks ära, et ma nagu kiuste „ei“ ütleks: sa ei ole seda õnne väär.

MARJA ANTONOVNA: Ma ei tee, mammikene, ma tõesti enam ei tee.

XV ETTEASTE

Endised ja linnapealik, ähmiga.

LINNAPEALIK: Teie ekstsellents! Ärge saatke mind hukka!
Ärge saatke mind hukka!

HLESTAKOV: Mis teil on?

LINNAPEALIK: Need kaupmehed käisid teie ekstsellentsile kaebamas.
Ma tõendan oma au juures, et seda pole pooltki, mis nad räägivad.
Nad ise petavad ja tüssavad rahvast. Allohvitseri naine valetas teile,
nagu ma oleks talle vitsa andnud. Ta valetab, jumala eest, valetab.
Ta andis endale ise vitsa.

HLESTAKOV: Käigu põrgu see allohvitseri naine! Mis mul temast!

LINNAPEALIK: Ärge uskuge, ärge uskuge! Need on sihukedes valevorstid... Neid vaat sihuke laps ka ei usu. Nad on oma valedega juba üle linna kuulsad. Ja mis kelmustesse puutub, siis julgen ette kanda: need on sihukedes kelmid, keda maailm enne ei ole sigitanud.

ANNA ANDREJEVNA: Tead sa ka, mäherdust au Ivan Aleksandrovitš meile osutab? Ta palub meie tütre kätt.

LINNAPEALIK: Mis sa! Kus sa!... Arust ära! Ärge vihastage, teie ekstsellents, ta on natuke napakas, ema oli tal ka sihuke.

HLESTAKOV: Jah. Ma töesti palun kätt. Ma armastan.

LINNAPEALIK: Ma ei suuda uskuda, teie ekstsellents.

ANNA ANDREJEVNA: Kui sulle öeldakse!

HLESTAKOV: Ma ei räägi nalja pärast... Ma võin armastusest lolliks minna.

LINNAPEALIK: Ma ei julge uskuda, ma ei ole seda väär.

HLESTAKOV: Jah, kui teie ei ole nõus andma Marja Antonovna kätt, siis ma võin teha kurat teab mida...

LINNAPEALIK: Ma ei suuda uskuda, teie ekstsellents teeb nalja.

ANNA ANDREJEVNA: On ikka puupea, jumala eest! Kui sulle seletatakse.

LINNAPEALIK: Ma ei suuda uskuda.

NELJAS VAATUS

HLESTAKOV: Andke, andke – ma olen meeletu mees, ma olen kõigeks valmis. Kui ma enda maha lasen, te lähete kohtu alla.

LINNAPEALIK: Mu jumal küll! Ma tõesti ei ole süüdi ei ihult ega hingelt. Ärge vihastage! Talitage nii, nagu teie hiilgus soovib! Mul on peas praegu tõesti... ma ei tea isegi, mis toimub. Ma läksin nii lolliks praegu, nagu ma veel ei ole olnud.

ANNA ANDREJEVNA: Noh, õnnista ära!

Hlestakov astub koos Marja Antonovnaga lähemale.

LINNAPEALIK: Jumal õnnistagu teid, mina pole süüdi. (*Hlestakov ja Marja Antonovna suudlevad. Linnapealik vaatab neid.*) Mis, kurat? Ja ongi! (*Hõõrub silmi.*) Suudlevad! Oi, taevane isa, suudlevad! Peigmees mis peigmees! (*Hõiskab rõõmust keksides.*) Oi seda Antoni! Oi seda Antoni! Oi seda linnapealikku! Näed siis, kuhu asi keeras!

XVI ETTEASTE

Endised ja Ossip.

OSSIP: Hobused on hakkamas.

HLESTAKOV: Aa, hea küll... Ma kohe tulen.

LINNAPEALIK: Kuidas nii? Kas te sõidate ära?

HLESTAKOV: Ära jah.

LINNAPEALIK: Aga millal siis, seesamunegi... Ise te justkui vihjasite, et on pulmad.

HLESTAKOV: Ma üks minut ainult... üks päev käin ära onu juures – rikas vanamees. Ja homme kohe tagasi kah.

LINNAPEALIK: Ei julge kuidagi kinni pidada, õnneliku tagasituleku lootuses...

HLESTAKOV: Kuidas muidu, kuidas muidu, ma silmapilk. Hüvasti, mu arm... ei, mul pole lihtsalt sõnu. Hüvasti, mu südamerõõm! (*Suudleb Marja Antonovna kätt.*)

LINNAPEALIK: Ega teil tee peale midagi tarvis ei lähe? Teil vist oli väike rahapuudus?

HLESTAKOV: Oh ei, mis jutt see on? (*Natuke järele mõelnud.*)
Aga muuseas, võib-olla töesti.

LINNAPEALIK: Kui palju te sooviks?

HLESTAKOV: No tookord te andsite kakssada, tähendab, mitte kaksada, vaid nelisada. Ma ei taha teie eksitust ära kasutada, nii et nüüd ehk sama palju, et oleks siis juba täpselt kaheksasada.

LINNAPEALIK: Silmapilk! (*Võtab rahataskust.*) Nagu tellimise peale tuliuued rahad.

HLESTAKOV: Ahah. (*Võtab ja vaatab rahasid.*) See on hea.
Öeldakse ju: uus raha, uus õnn.

LINNAPEALIK: Just nii.

HLESTAKOV: Hüvasti, Anton Antonovitš! Ma olen väga tänulik teie külalislahkuse eest. Mind pole kuskil nii hästi vastu võetud. Hüvasti, Anna Andrejevna! Hüvasti, Marja Antonovna, mu südamerõõm! (*Lähevad välja.*)

Lava taga.

HLESTAKOVI HÄÄL: Hüvasti, Marja Antonovna, mu hingeingel!

LINNAPEALIKU HÄÄL: Kuidas te siis niiviisi? Lihtsalt postihobusega lähetegi?

HLESTAKOVI HÄÄL: Jah, nii ma olen harjunud. Mul vedruvanker paneb pea valutama.

KÜÜDIMEHE HÄÄL: Tpruu...

LINNAPEALIKU HÄÄL: Paneks vähemalt midagi katteks, kas või vaiba. Tahate, ma käsin, toovad vaiba?

HLESTAKOVI HÄÄL: Ei, mis mõttega. Tühja sellest. Kuigi, võib-olla töesti, las toovad vaiba.

LINNAPEALIKU HÄÄL: Hei, Avdotja! Mine, too aidast vaip, kõige uhkem, see sinise põhjaga, pärsia oma, ja kähku!

KÜÜDIMEHE HÄÄL: Tpruu...

LINNAPEALIKU HÄÄL: Millal siis tohib teid oodata?

NELJAS VAATUS

HLESTAKOVI HÄÄL: Homme või ülehomme.

OSSIPI HÄÄL: Aa, see on see vaip? Anna see siia, pane, näed, nii-moodi. Nüüd anna veel siit poolt heinu.

KÜÜDIMEHE HÄÄL: Tpruu...

OSSIPI HÄÄL: Näed, siit poolt. Siia! Veel! Hea küll. Nüüd on paras!
(*Patsutab käega vaipa.*) Istuge peale, teie ausus!

HLESTAKOVI HÄÄL: Hüvasti, Anton Antonovitš!

LINNAPEALIKU HÄÄL: Hüvasti, teie ekstsellents.

NAISTE HÄÄLED: Hüvasti, Ivan Aleksandrovitš!

HLESTAKOVI HÄÄL: Hüvasti, mammikene!

KÜÜDIMEHE HÄÄL: Hõi, teie, tiivilised!
(*Aisakell heliseb. Eesriie langeb.*)

VIIES VAATUS

Sama tuba.

I ETTEASTE

Linnapealik, Anna Andrejevna ja Marja Antonovna.

LINNAPEALIK: Noh, Anna Andrejevna? Ah? Oled sa sihukest asja ka mõelnud? Pagana pihta, on ikka uhke noos! No tunnista ausalt: sa pole unes ka näinud! Lihtsalt mingi linnapealikuemand, ja järsku, viuh! Pagana pihta, sihukese põrgulise sugulane!

ANNA ANDREJEVNA: Miks mitte, ma teadsin seda ammu.

Sinule see on ilmaime, sest sina oled lihtne inimene, sina ei ole varem korralikke inimesi näinudki.

LINNAPEALIK: Ma olen ise korralik inimene. Aga tõesti, kui sa mõt-
lema hakkad: kus me oleme nüüd ikka tähtsad ninad! Ah? Kus on ikka kõrge lend, tont võtku! Oot-oot, nüüd ma teen ju kõik need palvekirjanikud ja pealekaebajad tämaks. Hei, kes seal on?
(*Tuleb politseinik.*) Aa, sina, Ivan Karpovits. Kutsu õige kaupmehed siia. Ma neile, kelmidele, näitan! Või minu peale kaebama! Ütle kurjavaimu juudalisi. Oodake, kullakesed! Enne ma söötsin teid ainult vuntsideni, aga nüüd söödan kuni habemeni. Pane kirja kõik, kes vähegi minu peale kaebamas käisid, ja kõigepealt need tindinad, kes neile palvekirjad valmis vorpisdid. Ja kuuluta kõigile, et nad teaksid: et näete, mäherdust au osutas jumal linnapealikule, et ta ei anna oma tütar mitte mõnele lihtsale inimesele, vaid sihukesele, keda veel pole ilma peal nähtud, kes võib teha kõik, kõik, kõik! Kuuluta kõigile, et kõik teaksid. Karju kogu rahvale, pane kellad hüüdma, kurat võtku! Kui juba pidu, siis pidu! (*Politseinik ära.*) Nii et nõnnaviisi, mis? Mis me siis nüüd teeme, kus me elama hakkame, siin või Piiteris?

ANNA ANDREJEVNA: Loomulikult Peterburis. Kuidas me saame siia jäädä!

LINNAPEALIK: Noh, kui Piiteris, siis Piiteris. Kuigi ega siin ka viga ei oleks. Selle linnapealikuvärgi, ma mõtlen, ma saadan siis küll kuradile, mis?

ANNA ANDREJEVNA: Loomulikult, mis sest linnapealikuvärgist!

LINNAPEALIK: Mis sa arvad, eks ole, nüüd võiks suure aukraadi krabada, sest ta on kõigi ministritega oma poiss ja käib keisrilossis. Tema võib sihukese aukõrgenduse teha, et pikapeale pressid kuni kindralini välja. Mis sa arvad, kas ma võiks kindraliks pressida?

ANNA ANDREJEVNA: No milles küsimus, muidugi võid!

LINNAPEALIK: Ah, pagan võtaks, kindral on vahva olla! Ordenilint tõmmatakse üle õla. Ei tea, kumb lint oleks parem, sinine või punane?

ANNA ANDREJEVNA: No sinine on ikka parem.

LINNAPEALIK: Näed, mis tema tahab! Käib punane ka küll. Sest miks ma tahaks üldse kindral olla? Sellepärast, et kui juhtud teinekord kuskile sõitma – käskjalad ja adjutandid kihutavad igale poole ette: „Hobuseid!“ Ja seal postijaamades ei anta kellelegi, las aga ootavad, kõik need titulaarnõunikud ja kaptenid ja linnapealikud, aga sina ei tee teist nägugi. Sööd kuskil kubernerit juures lõunat ja linnapealik muudkui ootab! Häh-häh-hää! (*Kukub hirnuma ja on naerust suremas.*) Pagana pihta, vaat see on see, mille pärast ma tahaks!

ANNA ANDREJEVNA: Sulle kõik sihukedes jõhkrused meeldivad. Ära unusta, et elu tuleb täiesti ümber sättida, et su tuttavad ei ole enam mõni koertehull kohtunik, kellega sa jänesejahil käid, või Zemljanika. Vastupidi, sinu tuttavatel on kõige peenemad kombed: krahvid ja kogu suurilm... Ainult sinu pärast ma töesti kardan. Sina ajad teinekord sihukesi sõnu suust välja, mida paremas seltskonnas kunagi ei kuule.

LINNAPEALIK: Mis siis? Ega sõna veel tükki küljest ära ei võta.

ANNA ANDREJEVNA: Siis oli hea, kui sa linnapealik olid. Aga seal on ju hoopis teine elu.

LINNAPEALIK: Jaa. Räägivad, et seal on kahte seltsi kala: rääbist ja norssi. Sihukedes, et keele viib alla, kui sööd.

ANNA ANDREJEVNA: Temal ei ole muud kui kalad! Mina ei lepi muidu, kui et meie maja oleks esimene terves pealinnas, ja et mul oleks toas sihuke odöör, et ära mine üldse sisse, ainult kissita nii-viisi silmi. (*Kissitab silmi ja nuusutab.*) Ah, kui hea!

II ETTEASTE

Endised ja kaupmehed.

LINNAPEALIK: Aa, tere, kullipojad!

KAUPMEHED (*kummardades*): Ole tervitatud, isake!

LINNAPEALIK: Noh, mehed, kuidas käbarad käivad? Kuidas teie kaupka läheb? Mis, äriimeheäbarikud, kaupmehekoid, või kaebama? Te kelmide kelmid, te tõbraste tõprad, maailmama valevorstid! Või kaebama? Mis? Saite ka palju? Mõtlesite, et panevad ta kohevangi!... Kas te ka teate, seitse sarvikut ja üks nõiamoor teile hammaste vahelle, et...

ANNA ANDREJEVNA: Issakene, mis sõnu sa suust välja ajad!

LINNAPEALIK (*pahaselt*): Tühja neist sõnadest! Kas te ka teate, et seesama ametnik, kellele te kaebasite, abiellub nüüd minu tütreaga? Mis? Ah? Mis te nüüd ütlete? Nüüd ma teile alles!... Ah teie petate rahvast... Sa teed kroonuga hankelepingu, tõmbad teda saja tuhandega alt – hangid kõdunenud kalevi, ja kui siis ohverdad seal kakskümmend arssinat, siis anna sulle selle eest veel auraha? Kui nad ainult teksid, küll te siis... Muudkui aga kõht punnis ees: tema on kaupmees, teda ära puutu, tema ei anna aadlilegi alla. Aga aadlik... oh sa lõust!... aadlik õpib teadust. Talle antakse küll koolis peksa, aga asja eest, et ta teaks, mis on tulus. Aga mis sina teed? Sina hakkad kohe kelmustega pihta, sind peksab peremees selle eest, et sa ei oska petta. Ise alles naga, ei oska issameietki, aga juba müüd vale mõõduga, ja kui sulle kõht ette kasvab ja sa oma taskud täis topid, siis on nina ka veel püsti! Häh, kus mul asjamees! Sellepärast, et sa päevas kuusteist samovaritääit sisse kaanid, sellepärast sa oledki nii tähtsust täis? Ma sūltan sinu ja sinu tähtsuse peale!

KAUPMEHED (*kummardades*): Oleme süüdi, Anton Antonovits!

LINNAPEALIK: Või kaebama! Aga kes sul aitas sobi teha, kui sa silda ehitasid ja panid kahekümne tuhande eest palke kirja, kui neid ei olnud isegi saja rubla eest! Mina aitasin sind, kitsehabe! Seda sa ei mäleta. Oleks ma sinu vastu tunnistanud, ma oleks võinud sinu samamoodi Siberisse saata. Mis sa selle peale ütled, ah?

ÜKS KAUPMEES: Jumal näeb meie süüd. Vanakuri tuli kiusama.

Tootame, et enam me ei kaeba. Võta mis hüvitust tahad, ära ainult vihasta!

LINNAPEALIK: Ära vihasta! Nüüd sa, jah, kaabid mul kintsu.

Ja miks? Sellepärast, et mina jäin peale, aga oleks sina natukenevi peale jäänud, sa, sunnik, oleks mu poriauku tallanud ja veel palgi peale lükanud.

KAUPMEHED (*kummardavad maani*): Ära saada meid hukka!

LINNAPEALIK: Ära saada meid hukka! Nüüd on „ära saada hukka“!

Aga mis enne oli? Aga ma teile... (*Lööb käega.*) Noh, eks jumal annab andeks! Hea küll! Ma ei ole pika vihaga. Ainult vaadake nüüd ette ja hoidke kõrvad kikkis! Ma ei anna tütar mitte mõnele tavali- sele mõisnikule. Nii et õnnesoovid olgu... saate aru? Mitte et ajate läbi mingi balöki või suhkruseaga... Noh, minge jumala rahus.

(*Kaupmehed ära.*)

III ETTEASTE

*Endised, Ammos Fjodorovitš, Artemi Filippovitš,
hiljem Rastakovski.*

AMMOS FJODOROVITŠ (*juba uksel*): Kas jutud vastavad tõele?
Teile on langenud osaks imeline õnn.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Mul on au teid selle imelise õnne
puhul õnnitleda. Ma olin südamest rõõmus, kui ma kuulsin.
(*Suudleb Anna Andrejevna kätt.*) Anna Andrejevna!
(*Suudleb Marja Antonovna kätt.*) Marja Antonovna!

RASTAKOVSKI (*tuleb sisse*): Anton Antonovitsile palju õnne, ja andku
jumal teile ja noorpaarile pikka iga, ja andku teile rohket järelsugu,
lapselapsi ja lapselapselapsi, Anna Andrejevna! (*Suudleb Anna
Andrejevna kätt.*) Marja Antonovna! (*Suudleb Marja Antonovna
kätt.*)

IV ETTEASTE

Endised, Korobkin naisega, Ljuljukov.

KOROBKIN: Mul on au õnnitleda Anton Antonovitš! Anna Andrejevna! (*Suudleb Anna Andrejevna kätt.*) Marja Antonovna! (*Suudleb tema kätt.*)

KOROBKINI NAIN (Anna Andrejevnale): Soovin teile südamest õnne, palju õnne.

LJULJUKOV (Anna Andrejevnale): Mul on au teile õnne soovida! (*Suudleb kätt ning seejärel vaatajate poole pöördudes laksutab uljalt keelt. Marja Antonovnale.*) Mul on au teile õnne soovida! (*Suudleb tema kätt ning pöördub niisama uljalt vaatajate poole.*)

V ETTEASTE

Hulk külalisi saterkuubedes ja frakkides suudlevad kõigepealt Anna Andrejevna kätt, öeldes: „Anna Andrejevna,“ siis Marja Antonovna kätt, öeldes: „Marja Antonovna!“ Bobtšinski ja Dobtšinski trügivad esile.

BOBTŠINSKI: Mul on au õnne soovida.

DOBTŠINSKI: Anton Antonovitš! Mul on au õnne soovida.

BOBTŠINSKI: Palju õnne õnneliku sündmuse puhul!

DOBTŠINSKI: Anna Andrejevna!

BOBTŠINSKI: Anna Andrejevna! (*Mõlemad tahavad korraga suudelda ja põrkavad peadpidi kokku.*)

DOBTŠINSKI: Marja Antonovna! (*Suudleb kätt.*) Mul on au teile õnne soovida. Te saate hästi, hästi õnnelikuks, käite kuldriietes ja sööte kõiksugu delikaatseid suppe, veedate hästi lõbusasti aega.

BOBTŠINSKI (*katkestades*): Marja Antonovna, mul on au teile õnne soovida! Annaks jumal teile igasugu rikkust, kuldraha ja sihukese pisikese pojakese, vaat sähendse (*näitab käega*), et paneks ta peo peale istuma. Jaa, ja poiss muudkui karjuks: „Uaa! Uaa! Uaa!“

VI ETTEASTE

*Veel mõned külalised tulevad käsi suudlema,
Luka Lukitš oma naisega.*

LUKA LUKITŠ: Mul on see au...

LUKA LUKITŠI NAINE (*jookseb ette*): Soovin õnne, Anna Andrejevna! (*Suudlevad.*) Mul oli nii hea meel. Mulle öeldi: „Anna Andrejevna paneb oma tütre mehele.“ Sa mu jumal, ma mõtlesin, ja mul oli nii hea meel, ma ütlesin mehele: „Kuuled, kus on Anna Andrejevnal ikka õnn!“ Ja ma mõtlesin, jumal tänatud, ja ma ütlesin talle: „Ma olen nii vaimustuses, et ma lausa põlen kärsitusest öelda isiklikult Anna Andrejevnale...“ Sa mu jumal, ma mõtlesin, Anna Andrejevna just ootas head partiid oma tütrele, ja näed, kuidas saatus määras – läkski nii, nagu ta tahtis, ja mul oli tõesti nii hea meel, et ma ei saanud sõna suust. Muudkui nutsin ja nutsin, lausa lahinal. Luka Lukitš juba küsis, et: „Mis asja sa vesistad?“ – Ma ütlesin: „Ma ei tea isegi, pisarad muudkui voolavad ja voolavad.“

LINNAPEALIK: Palun alandlikult, võtke istet, härrad. Hei, Miška, too siia veel toole juurde! (*Külalised võtavad istet.*)

VII ETTEASTE

Endised, jaoskonnapristav ja politseinikud.

JAOSKONNAPRISTAV: Mul on au teid õnnitleda, teie kõrgeausus, ja soovida pikkadeks aastateks kõike head.

LINNAPEALIK: Aitäh, aitäh! Palun istuge, härrased! (*Külalised võtavad istet.*)

AMMOS FJODOROVITŠ: Aga öelge, palun, mismoodi see kõik algas, kogu see asjakäik.

LINNAPEALIK: Asjakäik oli erakordne: isiklikult tegi abielu-ettepaneku.

ANNA ANDREJEVNA: Väga aupaklikul ja kõige peenemal kombel. Erakordsest ilusasti rääkis. Ütles, et: „Mina, Anna Andrejevna,

ainuüksi austusest teie vooruste vastu... Ja kui kena ja kasvatatud inimene, ja kõige nooblimad kombed: „Uskuge mind, Anna Andrejevna, minu elu pole kopkatki väär. Ma ainult sellepärast, et ma austan teie harukordseid väärtsi.“

MARJA ANTONOVNA: Oi, mammakene, seda ta ütles ju mulle.

ANNA ANDREJEVNA: Jäta järele, sina ei tea midagi, ja ära topi oma nina võõrastesse asjadesse! „Anna Andrejevna, ma olen hämmeldun...“ Sihukesи meelitusi puistas... Ja kui ma tahtsin öelda, et: „Me ei julge lootagi seda au,“ siis ta langes järsku põlvili ja niiviisi kõige nooblimal kombel: „Anna Andrejevna! Ärge tehke minust kõige õnnetumat inimest! Tulge vastu minu tunnetele, muidu ma lõpetan oma elu surmaga.“

MARJA ANTONOVNA: Ta tõesti rääkis seda minut.

ANNA ANDREJEVNA: Jaa, muidugi... sinust oli ka, ega ma ei salgagi.

LINNAPEALIK: Ikka päris hirmu ajas peale. Ütles, et laseb enda maha.
„Lasen enda maha. Lasen enda maha.“

PALJUD KÜLALISED: Ütle nüüd!

AMMOS FJODOROVITŠ: On ikka lugu!

LUKA LUKITŠ: Tõepoolest, see oli juba saatusest määratud.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Mitte saatusest, saatus on pime. Teeened tõid nii kaugele. (*Kõrvale.*) Sihukesele seale ronib ikka õnn suhu.

AMMOS FJODOROVITŠ: Ma vist siiski müün teile selle hundakutsika, mis te kauplesite.

LINNAPEALIK: Ei ole minul enam hurtade jaoks mahti.

AMMOS FJODOROVITŠ: Kui ei taha, saame mõne teise koeraga kaubale.

KOROBKINI NAINÉ (*Anna Andrejevnale*): Ah, kuidas mul on teie õnne pärast hea meel! Te ei kujuta seda ette.

KOROBKIN: Kui tohib küsida, kus siis kõrge külaline ka praegu viibib?
Ma kuulsin, ta sõitis miskipärast minema.

LINNAPEALIK: Jaa, ta läks üheks päevaks, üpris tähtsas asjas.

ANNA ANDREJEVNA: Oma onu juurde, tema õnnistust paluma.

LINNAPEALIK: Õnnistust paluma. Aga hommepäev... (*Aevastab. Tervisesoovid sulavad üheks pominaks.*) Tänan väga! Aga hommepäev on ta tagasi...

Aevastab. Tervisesoovide pomin. Teistest paremini kostavad hääled:

JAOSKONNAPRISTAV: Terviseks, teie kõrgeausus!

BOBTŠINSKI: Sada aastat ja kott kulda!

DOBTŠINSKI: Anna, jumal, pikka iga!

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Et sa kõngeks!

KOROBKINI NAINE: Võtaks sind see ja teine!

LINNAPEALIK: Tänan alandlikult. Teile sedasama.

ANNA ANDREJEVNA: Meie kavatseme nüüd Peterburis elama hakata. Sest siin, ausalt öelda, on liiga sihuke... maaõhk... Ausalt öelda, väga ebameeldiv... Mul mees ka... Ta saab seal kindrali aukraadi.

LINNAPEALIK: Jah, ausalt öelda, härrased, ma tahaks, tont võtku, kangesti kindrali olla.

LUKA LUKITŠ: Annaks jumal.

RASTAKOVSKI: Inimene ei annaks, aga jumal annab kõik.

AMMOS FJODOROVITŠ: Suurel laeval suured sõidud.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Nagu teened, nii ka au.

AMMOS FJODOROVITŠ (*kõrvale*): Vaat kus pauk, kui saabki kindraliks! Temale sobib kindrali aukraad küll nagu sadul sea selga! Ei, vennike, sinna on veel pikk laul. Siin on sinust siledamaid mehi, ja siamaani pole kindralid.

ARTEMI FILIPPOVITŠ (*kõrvale*): Ütle raibet, juba ronib kindraliks. Mine tea, järsku saabki. Tähtsust täis on teine küll, et tont teda võtaks. (*Linnapealiku poole pöördudes.*) Ärge siis meid ka ära unustage.

AMMOS FJODOROVITŠ: Ja kui peaks midagi juhtuma, on näiteks mõni asi ajada, ärge siis oma soosingut keelake.

KOROBKIN: Tulev aasta ma viin oma pojaga pealinna riigi teenistusse, olge siis lahke, kostke tema eest, olge vaeslapsele isa asemel.

LINNAPEALIK: Mina omalt poolt olen valmis, olen valmis üritama.

ANNA ANDREJEVNA: Sina oled alati valmis lubama. Esiteks, sul ei jäää aega selle peale mõelda. Ja kuidas tohib, ja mis mõte on ennast sihukeste lubadustega koormata.

LINNAPEALIK: Miks mitte, kullapai, mõnikord võib.

ANNA ANDREJEVNA: Võib muidugi, aga ei saa ju iga niraka eest kostat.

KOROBKINI NAINE: Kuulsite, kuidas ta meisse suhtub?

ÜKS NAISKÜLALINE: Mis siis, ta on alati sihuke olnud. Lased ta lauda, tema paneb jalad ka...

VIII ETTEASTE

*Endised ja postkontori ülem, ähmiga sisse,
lahtivõetud kiri käes.*

POSTKONTORI ÜLEM: Hämmastav asi, härrased! See ametnik, keda me revidendiks pidasime, ei olnud revident.

KÕIK: Kuidas ei olnud revident?

POSTKONTORI ÜLEM: Üldse mitte revident, ma sain kirjast teada.

LINNAPEALIK: Mis jutt see on? Mis kirjast?

POSTKONTORI ÜLEM: Tema enda kirjast. Mulle toodi postimaja kiri. Ma vaatasin aadressi, nägin, et Posti uulitsasse. Ma kohe jahmatasin. Mõtlesin, et eks ta vist leidis postiasjanduses lohakust ja annab ülemustele teada. Võtsin siis ja tegin lahti.

LINNAPEALIK: Kuidas te ometi?...

POSTKONTORI ÜLEM: Ise ka ei tea. Mingi üleloomulik vägi ärgitas.

Ma pidin juba kulleri kutsuma, et saadan ta kiirpostiga ära, aga sihuke uudishimu tuli peale, nagu mul veel ei ole olnud. Ei tohi, ei tohi, ma tunnen, et ei tohi, aga kisub ja muudkui kisub. Ühes kõrvas kohe kuulen, et: „Ära tee lahti, muidu oled kadunud nagu konn.“ Aga teises kõrvas nagu üks paharet sosistaks, et: „Tee lahti! Tee lahti! Tee lahti!“ Ja nii kui ma laki katki murdsin – sooneid lõid tuld, tegin lahti – külmavärinad, jumala eest. Käed värisesid ja silmade ees oli must.

LINNAPEALIK: Kuidas te julgesite nii täievolilise isiku kirja lahti võtta?

POSTKONTORI ÜLEM: Seep see asi on, et ei ole ta täievoline ja ei ole ta isik!

LINNAPEALIK: Mis ta siis teie arust on?

POSTKONTORI ÜLEM: Ei see ega teine. Tont teab, kes.

LINNAPEALIK (*ägedalt*): Kuidas ei ole see ega teine? Kuidas te julgete nimetada teda ei selleks ega teiseks ja veel tont teab, milleks? Ma panen teid kinni...

POSTKONTORI ÜLEM: Kes? Teie?

LINNAPEALIK: Jah, mina.

POSTKONTORI ÜLEM: Hammas ei hakka peale.

LINNAPEALIK: Teate ka, et ta abiellub minu tütre, et ma ise saan kõrgeks aukandjaks, et ma kupatan teid otse Siberisse?

POSTKONTORI ÜLEM: Mis Siberisse? Siber on kaugel. Parem ma loen teile ette. Härrased! Lubate, ma loen kirja ette?

KÕIK: Lugege, lugege!

POSTKONTORI ÜLEM (*loeb*): „Ruttan sulle teatama, armas Trjapitškin, mis imed minuga sünnivad. Tee peal kooris üks jalaväekapten mu puupaljaks, nii et võõrastemajapidaja tahtis mind juba pokri pista, kui mu Peterburi näolapi ja ülikonna järgi hakkas terve linn mind järsku kindral-kuberneriks pidama. Ja nüüd ma elangi linnapealiku juures, naudin elu, sahmin meeletult tema naise ja tütre. Ei ole ainult otsustanud, kummast pihta hakata, ma arvan, et mammast enne, sest nagu paistab, see on valmis igaks lahkuseks... Mäletad, kuidas me virelesime, sõime lõunat, kuidas juhtus, ja kuidas ükskord kondiiter mul natist kinni tahtis võtta nende pirukate pärast, mis me Inglise kuninga sissetulekute arvel kinni olime pistnud? Nüüd on täitsa vastupidi. Kõik annavad mulle laenu nii palju kui kulub. Jube veidrad vennikesed. Sa naeraks ennast surnuks. Ma tean, sa kirjutad artikleid. Pane nad oma literatuuri sisse. Kõigepealt linnapealik: loll nagu hall ruun...“

LINNAPEALIK: Ei või olla! Seda seal ei ole!

POSTKONTORI ÜLEM (*näitab kirja*): Lugege ise!

LINNAPEALIK (*loeb*): „Nagu hall ruun.“ Ei või olla, selle te ise kirjutasite.

POSTKONTORI ÜLEM: Kuidas mina hakkaks kirjutama?

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Lugege edasi.

LUKA LUKITŠ: Lugege.

POSTKONTORI ÜLEM (*loeb edasi*): „Linnaapealik on loll nagu hall ruun...“

LINNAPEALIK: Oo, kurat võtka! Seda peab veel üle lugema!
Nagu see seal muidu ei seisaks.

POSTKONTORI ÜLEM (*loeb edasi*): Hm... Hm. Hm... hm...
„hall ruun. Postiülem on ka lahke mees...“ (*Jäatab lugemise katki.*)
Noh, siin ta ütleb minu kohta ka inetusi.

LINNAPEALIK: Ei, lugege ette!

POSTKONTORI ÜLEM: Kas on mõtet?

LINNAPEALIK: Ei, pagana pihta, kui te juba loete, siis lugege!
Kõik lugege ette!

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Laske mina loen. (*Paneb prillid ette ja loeb.*)
„Postiülem on täpialelt nagu departemangu valvur Mihhejev.
Ju ta, raibe, viskab samamoodi viinuskit kah.“

POSTKONTORI ÜLEM (*vaatajate poole*): Ah, vastik poisinaga, kellele tuleks keretäis anda, muud midagi!

ARTEMI FILIPPOVITŠ (*loeb edasi*): „Hoolekandeasutuste kuraator...
ee... ee... ee...“ (*Hakkab kokutama.*)

KOROBKIN: Miks te toppama järite?

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Kiri on segane... Aga lurjus ta on, see on selge.

KOROBKIN: Andke mulle! Ma arvan, mul on paremad silmad.
(*Tahab kirja võtta.*)

ARTEMI FILIPPOVITŠ (*ei anna kirja*): Ei, selle koha võib vahelle jäätta,
edasi läheb selgemaks.

KOROBKIN: No lubage, küll mina juba tean.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Küll mina ka lugeda oskan, edasi on tõesti kõik selge.

POSTKONTORI ÜLEM: Ei, kõik lugege ette. Eestpoolt sai ju kõik loetud.

KÕIK: Laske lahti! Andke ära kiri. (*Korobkinile.*) Lugege!

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Kohe. (*Annab kirja ära.*) Lubage... (*katab sõrmega kinni*) näete, siit lugege. (*Kõik astuvad tema poole.*)

POSTKONTORI ÜLEM: Lugege! Lugege! Mis tühja, lugege kõik!

KOROBKIN (*loeb*): „Hoolekandeasutuste kuraator Zemljanika on täielik siga pigimütsiga.“

ARTEMI FILIPPOVITŠ (*vaatajate poole*): Väga vaimuvaene!

Siga pigimütsiga! Kuidas saab siga olla pigimütsiga?

KOROBKIN (*loeb edasi*): „Koolirevident on sibulast läbi imbunud.“

LUKA LUKITŠ (*vaatajate poole*): Jumala eest, elu sees pole sibulat suu sisse võtnud.

AMMOS FJODOROVITŠ (*kõrvale*): Jumal tänatud, vähemalt minust ei ole midagi.

KOROBKIN (*loeb*): „Kohtunik...“

AMMOS FJODOROVITŠ: Säh sulle!... (*Valjusti.*) Härrased, ma arvan, kiri on pikk. Ja mis kurat seal veel võib olla – sihukest rämpsu lugeda!

LUKA LUKITŠ: Ei!

POSTKONTORI ÜLEM: Ei, lugege!

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Ei, ikka lugege!

KOROBKIN (*loeb edasi*): „Kohtunik Ljapkin-Tjapkin on ülimal määral *mauvais ton...*“ (*Peatub.*) See on vist prantsuse sõna.

AMMOS FJODOROVITŠ: Pagan teab, mis see tähendab! Hea on, kui on ainult kelm, aga võib olla midagi veel hullemat.

KOROBKIN (*loeb edasi*): Muidu on lahke ja südamlilik rahvas.

Hüvasti, sõber Trjapitškin. Ma tahan ise sinu eeskujul kirjanduse käsile võtta. Igav on muidu elada, tahaks lõpuks ka vaimutoitu. Ma näen, töesti peaks midagi ülevamat ette võtma. Kirjuta mulle Saraatovi kubermangu, Podkatilovka külla. (*Keerab kirja teistpidi ja loeb aadressi.*) Tema aususele, lugukeetud härra Ivan Vassiljevitš Trjapitškinile, Peterburi, Posti uulitsasse, maja number 97, hoovi poole pöörates kolmandal korrusel, paremat kätt.“

ÜKS NAISTEST: Misuke ootamatu *réprimande*!

LINNAPEALIK: Ikka nii tõmbas kõri läbi, et on tõmmatud. Läbi, läbi, täitsa läbi! Midagi ma ei näe. Mingeid seamolusid ma näen nägude asemel. Ja muud midagi... Tooge, tooge ta tagasi! (*Vehib käega*.)

POSTKONTORI ÜLEM: Kust sa enam tood? Ma nagu kiuste käksisin jaamavahti, et ta annaks talle kõige parema troika. Ja kurat kihutas mind veel ka ette korraldust saatma.

KOROBKINI NAINE: Üks mis kindel, niisugust häbi pole veel nähtud.

AMMOS FJODOROVITŠ: Aga tont võtku, härrased! Ta laenas mult kolmsada rubla.

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Minult ka kolmsada.

POSTKONTORI ÜLEM (*ohkab*): Oh! Minult ka kolmsada.

BOBTŠINSKI: Meilt Pjotr Ivanovitšiga kuuskümmend viis paberrahas. Jaa.

AMMOS FJODOROVITŠ (*laiutab arusaamatuses käsi*): Kuidas siis niiviisi, härrased? Kuidas me ikka nii sisse kukkusime?

LINNAPEALIK (*taob endale vastu laupa*): Kuidas ma... ei, kuidas mina, vana loll, igavene oinas, nii arust ära läksin!... Kolmkümmend aastat ma olen olnud ametis. Mitte üks kaupmees, mitte üks varustaja ei ole mind alt vedanud. Ma olen tüssanud sihukesi kelmide kelme, ma olen õnge võtnud sihukesi petiseid ja koogumehi, kes on nõus terve ilma paljaks varastama. Kolm kuberneril olen haneks tõmmanud!... Mis kuberneril! (*Lööb käega*.) Kuberneridest ei maksa rääkidagi...

ANNA ANDREJEVNA: See pole ju võimalik – ta on ju Mašaga kihlatud...

LINNAPEALIK (*südametäiega*): Kihlatud! Laku panni – nii palju ta on kihlatud! Tema tuleb oma kihlusega! (*Raevunult*.) No vahtige, vahtige, terve ilm, kõik see ristirahvas, vahtige kõik, kuidas linna-pealik tolaks tehti! Tolaks, tolaks, vana lurjus! (*Näitab endale rusikat*.) Ah sa, jämenina! Nartsu ja näarakat pidasid tähtsaks meheks! Nüüd ta läheb ja kellab terve tee! Laotab selle loo üle ilma laiali. Vähe sellest, et jääd teiste ees naeruks – tuleb mõni kirjatsura, paberimäärija, pistab su kuskile komöödiasse. Ja solvab just see, et ta ei hooli su aukraadist ega seisusest, ja kõik ainult irvitavad ja plaksutavad käsi. Mille üle te naerate? Iseenda üle naerate!...

Teid ja teie asja!... (*Trambib vihaselt jalgu.*) Ma võtaks kõik need paberimäärijad! Uh, kirjatsurad, neetud liberaalid! Põrguseeme! Ma seoks teid punti, hõõruks teid kõiki pulbriks, ja kuradile voodri vahele! Talle mütsi sisse!... (*Togib rusikaga ja taob kontsa vastu maad. Pärast mõningat vaikust.*) Siamaani ei suuda toibuda. Tõepoolest, kui jumal tahab karistada, siis võtab kõigepealt mõistuse. Mis oli selles hilpharakas revidendi moodi? Mitte midagi! Mitte küünevõrragi ei olnud! Ja kus kõik järsku: „Revident! Revident!“ Noh, kes selle jutuga tuli, et see on revident? Vastake.

ARTEMI FILIPPOVITŠ (*käsi laiutades*): Kuidas see küll juhtus, lõõ või maha, mitte ei oska seletada. Justkui mingi udu oleks segi ajanud või vanasarvik ära eksitanud.

AMMOS FJODOROVITŠ: Ah et kes selle jutuga tuli? Näete, kes tulid – need täitsamehed! (*Näitab Dobtšinskile ja Bobtšinskile.*)

BOBTŠINSKI: Jumala eest, ei olnud mina, ma ei mõelnudki...

DOBTŠINSKI: Mina ei teinud midagi, mitte kõige vähematki...

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Muidugi teie!

LUKA LUKITŠ: Muidugi mõista. Jooksite nagu segased võõrastemajast siia: „Tuli, tuli, ja raha ei maksa...“ Kus leidsid ikka tähtsa nina!

LINNAPEALIK: Loomulikult teie! Linna latatarad, neetud valevorstid!

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Võtku teid tont kõige teie revidendi ja teie loraga.

LINNAPEALIK: Ainult luusite mööda linna ja hullutate inimesi, igavesed pläralõuad! Külvate laimu, ilma sabata harakad!

AMMOS FJODOROVITŠ: Kurjavaimu mökerdised!

LUKA LUKITŠ: Tohlakad!

ARTEMI FILIPPOVITŠ: Masakõhud könnid! (*Kõik piiravad neid.*)

BOBTŠINSKI: Jumala eest, mitte mina, vaid Pjotr Ivanovitš.

DOBTŠINSKI: Ei, ei, teie ju olite ikka esimene...

BOBTŠINSKI: Ega ikka ei olnud. Just teie olite esimene.

VIIMANE ETTEASTE

Endised ja sandarm.

SANDARM: Tsaari käsul Peterburist saabunud ametnik nõuab teid silmapilk enda juurde. Ta peatub võõrastemajas. (*Öeldud sõnad rabavad kõiki nagu kõu. Üksmeelselt pääseb daamide suust valla imestushüüd. Kogu grupp muudab järsku asendit ning tardub paigale.*)

TUMM STSEEN

Linnapealik seisab keskel nagu post, käed laiali ja pea kuklas. Tema paremal käel on naine ja tütar, kogu kehaga tema poole pürgimas. Nende taga on vaatajate poole pööratud küsimärgiks muutunud postkontori ülem. Tema taga on Luka Lukits, kõige süütumal kombel ähmi täis. Tema taga, päris lava serval, on kolm daami, külalised, kes seisavad üksteise najale toetudes, näol kõige pilklikum ilme, mis on sihitud otse linnapealiku perekonna pihta.

Linnapealiku pahemal käel on Zemljanika, pea veidi viltu, otsekui kuulataks midagi. Tema taga on kohtunik, käed laiali, teinud lausa maami reveransi ning liigutab huuli, otsekui tahaks ta viliistada või öelda: „Säh sulle, eideke, ka jüripäeva!“ Tema taga on Korobkin, kes, üks silm kissis, vaataja poole on pöördunud ning õelalt linnapealikule viitab. Tema taga, päris lava serval pungitavad vastastikku silmi Bobtšinski ja Dobtšinski, käed teineteise poole sirutatud ning suud ammuli. Ülejäänuud külalised seisavad lihtsalt nagu postid. Peaaegu pooleteiseks minutiks jäääb kivistunud grupp sellesse asendisse.

Eesriie langeb.

